

Strategia Rozwoju Gminy Marciniowice na lata 2016-2023

Spis Treści

I. Wstęp.....	3
II Analiza sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Marcinowice.....	4
1. Przestrzeń i środowisko.....	4
1.1. Położenie geograficzne gminy.....	4
1.2 Uwarunkowanie przyrodnicze.....	5
1.2.1 Gleby.....	5
1.2.2 Klimat.....	5
1.2.3 Złoża surowców mineralnych.....	5
1.3 Gospodarka przestrzenna i infrastruktura techniczna.....	6
1.3.1 Sieć drogowa i dostępność komunikacyjna.....	6
1.3.2 Zaopatrzenie w wodę.....	6
1.3.3 Gospodarka odpadami.....	6
1.3.4 Komunikacja zbiorowa.....	7
1.3.5 Sieć melioracyjna.....	7
2. Analiza społeczna.....	8
2.1. Demografia.....	8
2.2. Rynek pracy.....	8
2.3. Kultura.....	10
2.3.1. Gminny Ośrodek Kultury.....	10
2.3.2. Gminna Biblioteka Publiczna.....	12
2.3.3. Zabytki.....	13
2.3.4. Ochotnicza Straż Pożarna.....	16
2.4. Aktywność społeczna i organizacje pozarządowe.....	17
2.5. Edukacja.....	18
2.6. Pomoc Społeczna.....	21
2.7. Ochrona zdrowia.....	23
3. Analiza gospodarcza.....	24
3.1 Lokalna gospodarka.....	24
3.2. Turystyka.....	25
3.3. Transport.....	26
3.4. Zasoby mieszkaniowe.....	26
3.5. Gospodarka odpadami.....	26
3.6. Infrastruktura teleinformatyczna.....	27
4. Gospodarka finansowa.....	27
III. Zbiorcze wyniki analizy SWOT.....	30
IV. Strategia Rozwoju gminy Marcinowice.....	39
1. Wizja rozwoju.....	39
2. Strategia rozwoju.....	42
V. System wdrażania, monitorowania i ewaluacji Strategii Rozwoju gminy Marcinowice na lata 2016-2023.....	74
1. System Wdrażania.....	74
2. System monitorowania i ewaluacji	74

I. Wstęp

Strategia Rozwoju Gminy Marcinowice na lata 2016–2023 jest dokumentem priorytetowym, wytyczającym kierunki rozwoju i cele do osiągnięcia dla naszego samorządu. Jest to jeden z najważniejszych dokumentów opracowywanych przez samorząd i wdrażany z pełną świadomością jego znaczenia dla naszego rozwoju, określający kierunki rozwoju jednostek samorządu terytorialnego w sferze społecznej, przestrzennej i gospodarczej. Niniejszy dokument jest wynikiem współpracy wszystkich środowisk gminnych, wspólnie wypracowany i oparty na propozycjach mieszkańców naszej gminy.

Strategię Rozwoju Gminy Marcinowice zaplanowano tak, aby była ona zgodna z obowiązującą Strategią Rozwoju Kraju i okresem wdrażania Polityki Spójności Unii Europejskiej. Dzięki komplementarności celów oraz powiązaniu działań w kompleksowe programy rozwojowe będzie ona spójna z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2020, Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 oraz Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, co daje możliwość pozyskiwania kolejnych środków finansowych z unijnych i krajowych programów.

Strategia Rozwoju Gminy Marcinowice na lata 2016–2023 daje silny impuls i możliwości dla pozyskiwania kolejnych środków finansowych z unijnych i krajowych programów pro rozwojowych. Strategia została zbudowana tak, aby gmina i jej mieszkańcy mogli w maksymalnym stopniu skorzystać ze wszystkich dostępnych instrumentów wsparcia.

II Analiza sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Marcinowice

1. Przestrzeń i środowisko

1.2. Położenie geograficzne gminy

Gmina Marcinowice leży na terenie województwa dolnośląskiego, powiatu świdnickiego, w odległości 10km od Świdnicy, 40km od Wałbrzycha i 40km od Wrocławia. Zajmuje fragment wschodniej części Równiny Świdnickiej, położony w dolinie dwóch rzek Czarnej Wody i Bystrzycy, w obrębie Parku Krajobrazowego Doliny Bystrzycy. Południowa granica gminy przebiega grzbietem Gór Kiełczyńskich, a miejscowości tam znajdujące się położone są na skraju Ślęzańskiego Parku Krajobrazowego. Stanowią one doskonałe warunki do rozwoju agroturystyki i wypoczynku. Gmina zajmuje powierzchnię 95,24 km².

Rysunek 1. Sołectwa Gminy Marcinowice

1.2 Uwarunkowanie przyrodnicze

1.2.1 Gleby

Na terenie gminy Marcinowice jest bardzo duży areał gleb urodzajnych. Gmina położona jest na glebach dobrych i bardzo dobrych należących w przeważającej części do klas IIIa i IIIb i kompleksów pszennych. W mniejszych płatach występują gleby klasy IV, nielicznie V. Są to głównie gleby bielcowe i brunatne, sporadycznie czarne ziemie i mady. Występujące na terenie gminy gleby to: gleby lekkie, gleby średnie i lekkie, gleby średnie, gleby ciężkie i bardzo ciężkie.

1.2.2 Klimat

Gmina Marcinowice leży w strefie przejściowej, w której występują cechy klimatu oceanicznego, kontynentalnego i górskiego. Tworzą one klimat lokalny, który charakteryzuje się brakiem stabilności i częstymi zmianami ciśnienia. Klimat regionu jest łagodny, ciepły i umiarkowanie wilgotny. Znaczna ilość zieleni powoduje zatrzymanie wilgoci, co wpływa tonizująco na warunki bioklimatyczne.

Przeciętna temperatura powietrza wynosi:

- w miesiącach wiosennych (marzec-maj) około 6,6° C
- w miesiącach letnich (czerwiec-sierpień) 16,4 ° C
- w miesiącach jesiennych (wrzesień-listopad) 6,6 ° C
- w miesiącach zimowych (grudzień-luty) -0,6 ° C

W strefach zieleni wysokiej powstaje specyficzny mikroklimat o dużej wilgotności powietrza.

1.2.3 Złoża surowców mineralnych

Złoża surowców mineralnych występują na terenie całej gminy. Do występujących na terenie gminy złóż o długotrwałych możliwościach eksploatacyjnych należą: kamienie budowlane i drogowe (granity, leukogranity, serpentynity), kruszywa naturalne (pospółki, żwiry i piaski), surowce budowlane (gliny, iły), surowce ceramiczne (kwarc żyłowy, kaoliny), surowce ogniotrwałe (magnezyty). W Chwałkowie udokumentowano złożę granitu o miąższości 43,4m. Są to zasoby szacowane na 250 tyś. ton.

1.3 Gospodarka przestrzenna i infrastruktura techniczna.

1.3.1 Sieć drogowa i dostępność komunikacyjna

Przez teren gminy przebiega droga krajowa nr 35. Drogi powiatowe (V klasa) stanowią wygodny układ komunikacyjny gminy. Po zdecydowanie wiodącym znaczeniu drogi krajowej nr 35 w kolejności najbardziej uczęszczaną drogą nr 2879D na trasie Śmiałowice – Marcinowice – Wiry z jej rozgałęzieniami: droga nr 2085D w kierunku Krasków – Klecin i droga nr 1994D w kierunku Zebrzydów – Chwałków. Ten układ dróg zapewnia dobrą komunikację w gminie na osi wschód – zachód.

1.3.2 Zaopatrzenie w wodę

Na terenie gminy znajduje się 19 miejscowości. Zwodociągowane są wszystkie wsie. Wszystkie miejscowości gminne zaopatrywane są z jednego wodociągu grupowego, opartego na ujęciach z utworów trzeciorzędowych zlokalizowanych we wsi Strzelce. W miejscowości Chwałków znajduje się rozlewnia naturalnej wody źródlanej Firmy Woda Bonart s.c.

1.3.3 Gospodarka odpadami

Zgodnie z przepisami od 1 lipca 2013r. to gmina Marcinowice przejęła obowiązek odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych oraz wprowadziła nowy system gospodarki odpadami komunalnymi tj.:

- właściciel nieruchomości nie podpisuje umowy z przedsiębiorcami odbierającymi śmieci, lecz wypełnia i podpisuje deklarację o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi i dostarcza ją do Urzędu Gminy Marcinowice;
- gmina Marcinowice zapewniła mieszkańcom możliwość segregacji odpadów opakowaniowych (takich jak papier, tworzywa sztuczne, szkło, puszki itp.) „u źródła” tj. na terenie nieruchomości. Zgodnie z uchwałą Rady Gminy Marcinowice na nieruchomościach zamieszkałych o zabudowie niskiej segregacja prowadzona jest w dostarczanych przez firmę specjalnie oznakowanych workach, na nieruchomościach zamieszkałych z zabudową wielolokalową oraz na nieruchomościach niezamieszkałych (podmioty gospodarcze,

instytucje) segregacja odbywa się w dostarczanych przez firmę specjalnie oznakowanych pojemnikach zbiorczych;

- obecnie raz w roku jest prowadzona zbiórka zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, świetlówek oraz odpadów wielkogabarytowych;

- na terenie gminy Marcinowice funkcjonuje Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK), który jest czynny od poniedziałku do piątku w godzinach 7.30 – 8.30 oraz 14.30 – 15.30, a także w trzecią sobotę miesiąca od godz. 9.00 do 12.00;

- przeterminowane leki zbierane są w specjalnych pojemnikach w aptekach na terenie gminy Marcinowice;

- w drodze uchwały gmina określiła zróżnicowane stawki opłat za odbiór i zagospodarowanie odpadów:

- dla tych co segregują odpady - niższą,
- dla tych co nie segregują odpadów – wyższe.

1.3.4 Komunikacja zbiorowa

Gmina zapewnia komunikację zbiorową organizowaną w ramach porozumienia międzygminnego z Miastem Świdnica i Gminą Świdnica – obsługę świadczy Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne. Ponadto usługi w zakresie przewozu osób świadczą prywatni przewoźnicy: firma Usługi Transportowe „Guliwer” s.c. w Świdnicy, P.W.H.D. Przedsiębiorstwo Wielobranżowe Bartosz Dyrda Słotwina oraz Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Świdnicy. Komunikację wewnątrz gminy dodatkowo zapewnia POLBUS Wrocław, który świadczy usługę dowozu dzieci do szkół na terenie gminy.

1.3.5 Sieć melioracyjna

Gmina Marcinowice jest gminą rolniczą. Znaczny procent powierzchni zajmują użytki rolne. Ważne jest zatem trwała poprawa rolniczych zdolności produkcyjnych gleb. Między innymi w tym celu powołana została Gminna Spółka Wodna. Na obszarze gminy występuje dużo terenów zmeliorowanych Sieć melioracyjna wymaga jednak modernizacji. Przez Gminną Spółkę Wodną podjęte zostaną prace związane z konserwacją i prawidłowym

7

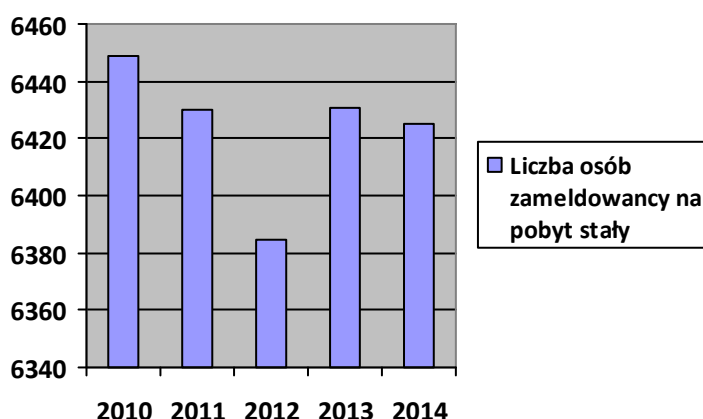
funkcjonowaniem istniejących systemów melioracyjnych. Konserwacji poddane zostaną rowy melioracyjne oraz sieci drenarskie. W celu skuteczniejszego odprowadzenia wód opadowych z pól, rowy zostaną pogłębione, natomiast rowy śródpolne zostaną udrożnione.

2. Analiza społeczna

2.1. Demografia

Na przestrzeni lat liczba mieszkańców na terenie gminy Marcinowice utrzymuje się na podobnym poziomie. W gminie obserwuje się napływ ludności z dużych miast takich jak Wrocław. Mieszkańcy Wrocławia chętnie osiedlają się na terenie gminy. Jednak nie zawsze są to osoby zameldowane na terenie gminy.

Wykres 1: ludność zameldowana na terenie gminy Marcinowice w latach 2010-2014

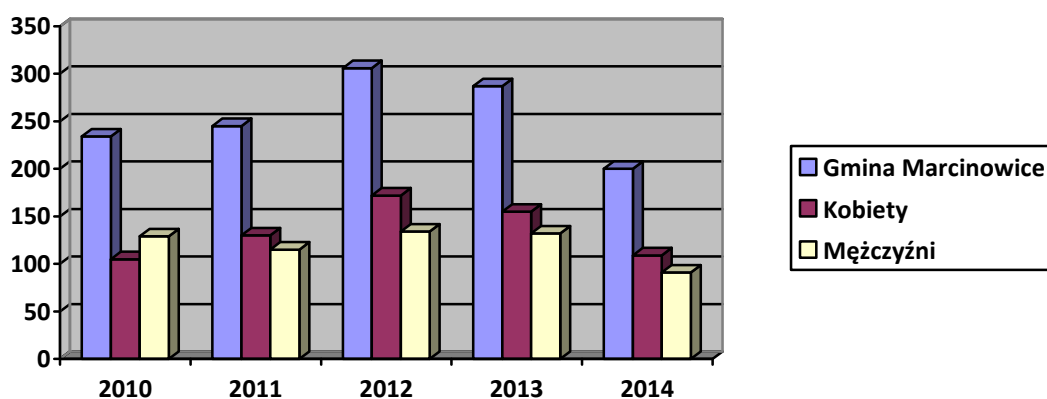
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

2.2. Rynek pracy

Liczebność społeczności lokalnej, jej struktura oraz dynamika ruchów migracyjnych ma decydujące znaczenie dla rozwoju i przyszłości danej jednostki terytorialnej. Zmiana powyższych wskaźników jest natomiast nierozdzielnie związana ze zjawiskami mającymi miejsce w sferze gospodarczej, w tym zwłaszcza z warunkami panującymi na lokalnym rynku pracy. Rynek pracy to mechanizm gospodarczy, na którym występują osoby poszukujące pracy oraz przedsiębiorcy, którzy tworzą miejsca pracy i poszukują siły roboczej. Dużym problemem na terenie gminy Marcinowice jest bezrobocie, gdyż powoduje

ono obniżanie warunków życia większości populacji, przyczyniając się do rozwoju negatywnych zjawisk społecznych, tj.: wykluczenie społeczne, patologia społeczna, czy też wzrost wskaźnika drobnych przestępstw. Jak wynika z danych GUS, na terenie gminy Marcinowice większe bezrobocie osiąga kobiet. Takie same zjawisko można również zaobserwować na przestrzeni lat w całym powiecie świdnickim.

Wykres 2: ilość zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Marcinowice w latach 2010-2014

Na podstawie otrzymanych danych tylko w 2010 roku większe bezrobocie odnotowano wśród mężczyzn z terenu gminy Marcinowice. W latach 2010- 2012 zauważalny jest wzrost bezrobocia. Natomiast w latach 2013-2014. zauważalny jest spadek ilości zarejestrowanych osób bezrobotnych zarówno wśród mieszkańców gminy Marcinowice jak i całego powiatu świdnickiego. Jednakże bezrobocie pozostaje nadal niepokojącym zjawiskiem

Tabela 1: ilość zarejestrowanych bezrobotnych w powiecie świdnickim oraz w gminach powiatu świdnickiego w latach 2010-2014

L.p.	Powiat/Gmina	Zarejestrowani bezrobotni									
		Grudzień 2010		Grudzień 2011		Grudzień 2012		Grudzień 2013		Grudzień 2014	
		Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety		
1.	powiat świdnicki	7907	4017	7510	4056	8942	4510	8138	4042	6499	3261
gminy powiatu świdnickiego:											
2.	M. Świdnica	2409	1210	2194	1186	2819	1423	2575	1241	1971	975
3.	M. Świebodzice	1365	677	1206	632	1363	669	1238	587	1069	521
4.	G. Dobromierz	462	244	439	236	478	233	432	228	382	206
5.	G. Jaworzyna Śl.	431	213	477	246	554	278	512	257	404	201
6.	G. Marcinowice	234	105	245	130	306	172	287	155	200	109
7.	G. Strzegom	1816	973	1817	1022	2045	1051	1760	899	1440	752
8.	G. Świdnica	691	353	615	324	808	403	783	400	656	310
9.	G. Żarów	499	242	517	280	569	281	551	275	377	187

Źródło: Informacja sygnałna o sytuacji na rynku pracy Powiatu Świdnickiego PUP Ś-ca

2.3. Kultura

2.3.1. Gminny Ośrodek Kultury

Życie kulturalne w gminie Marcinowice organizowane jest przede wszystkim przez Gminny Ośrodek Kultury w Marcinowicach. Działalność Gminnego Ośrodka Kultury przyczynia się do poszerzenia zainteresowań mieszkańców gminy kulturą, sztuką amatorską i profesjonalną oraz pielęgnowania lokalnych tradycji. Ważnym elementem działalności jest

rozbudzanie zainteresowań kulturalnych, a także pielęgnowanie oraz rozwój talentów i uzdolnień. GOK umożliwia ciekawe spędzanie wolnego czasu dzieciom, młodzieży i dorosłym poprzez zajęcia zespołu ludowego, organizację zajęć tanecznych, warsztatów artystycznych. W gminie działa zespół ludowy „Akacyjne Śpiewule”, który uświetnia swoją obecnością imprezy gminne oraz reprezentuje gminę w licznych przeglądach i konkursach o zasięgu regionalnym, krajowym jak i międzynarodowym.

Na terenie gminy działa 17 świetlic wiejskich w miejscowościach: Biała, Chwałków, Gola, Gruszów, Kątki, Klecin, Marcinowice, Mysłaków, Sady, Tąpadła, Tworzyjanów, Wiry, Wirki, Zebrzydów. Przy współpracy z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na świetlicy organizowane są zajęcia dla dzieci i młodzieży.

Gminny Ośrodek Kultury w Marcinowicach jest organizatorem wielu cyklicznych imprez, do których należą, m.in. Tradycje Stołu Wielkanocnego, dożynki gminne czy Przegląd Zespołów Ludowych „Akacyjne Śpiewanie pod Ślężą”. W okresie letnim w poszczególnych miejscowościach odbywają się liczne pikniki rodzinne i różnego rodzaju imprezy angażujące lokalną społeczność.

Cykliczne imprezy odbywające się w gminie Marcinowice

Nazwa wydarzenia	Termin	Miejsce	Odbiorcy	Organizator
Dni Seniora połączone z zabawami karnawałowymi	Styczeń/luty	Świetlice wiejskie na terenie gminy	Mieszkańcy gminy, dzieci i młodzież, seniorzy, zespół ludowy	Rady Sołeckie, GOK
Zajęcia z instruktorami na świetlicach wiejskich	Listopad-luty	Świetlice wiejskie na terenie gminy	Dzieci i młodzież	KRPA, GOK
Tradycje Stołu Wielkanocnego	Kwiecień	Hala sportowa Zespołu Szkół w Marcinowicach	Mieszkańcy gminy i powiatu świdnickiego, zespoły ludowe Dolnego Śląska, miasta partnerskie powiatu świdnickiego, placówki oświatowe	GOK
Święto Konstytucji 3-go Maja, Dzień Strażaka	maj			OSP, GOK
Gminny Festiwal Piosenki	maj			SP Marcinowice, GOK

Obcojęzycznej				
Gminny Dzień Dziecka	czerwiec			KRPA, GOK
Rajd Rowerowy Gmin Ślązańskich	czerwiec			SP Strzelce
Pikniki rodzinne	Czerwiec-wrzesień			Rady Sołeckie, GOK
Przegląd Zespołów Ludowych „Akacyjne Śpiewanie pod Ślężą”	czerwiec			Zespół Akacyjne Śpiewule, GOK
Dzień Świętego Krzysztofa	czerwiec			Stowarzyszenie „Jasny Horyzont”
Dożynki Gminne	Sierpień-wrzesień			GOK, UG
Międzyszkolny Konkurs Recytatorski „Wesoła Kokoszka”	październik			Biblioteka SP Marcinowice, GOK
Gminne Obchody Święta Odzyskania Niepodległości, Gminny Konkurs Historyczny	listopad			Gimnazjum w Marcinowicach, GOK

2.3.2. Gminna Biblioteka Publiczna

Wspieranie mieszkańców gminy w rozwijaniu indywidualnych zainteresowań, pasji oraz korzystanie z dostępnych form kultury jest jednym z zadań gminy. Najbardziej powszechną formą uczestnictwa w kulturze jest czytelnictwo. Na terenie Gminy Marcinowice funkcjonuje biblioteka w Wirach oraz filia biblioteki, zlokalizowana w Szczepanowie. Biblioteka działa w celu zachowania dziedzictwa narodowego, organizując i zapewniając dostęp do zasobów dorobku nauki i kultury polskiej oraz światowej. Służy rozwijaniu i zaspakajaniu potrzeb czytelniczych, edukacyjnych i informacyjnych społeczeństwa.

Gminna Biblioteka Publiczna w Marcinowicach z/s w Wirach w latach 2010- 2014 aplikowała do następujących programów:

- Program Biblioteki Narodowej – „Zakup nowości wydawniczych do bibliotek”

- Program Fundacji Orange – „Orange dla bibliotek”, którego celem jest między innymi wspieranie rozwoju społeczeństwa informacyjnego poprzez zwiększenie dostępu do nowych technologii komunikacyjnych.

Tabela2: wykaz otrzymanych dotacji w latach 2010-2014

LP.	ROK	KWOTA DOTACJI „PROGRAM BIBLIOTEKI NARODOWEJ”	KWOTA DOTACJI PROGRAM FUNDACJI ORANGE
1	2010	1 800,00 zł	1 158,54 zł
2	2011	2 700,00 zł	1 902,84 zł
3	2012	2 900,00 zł	1 109,99 zł
4	2013	2 700,00 zł	2 215,82 zł
5	2014	2 600,00 zł	1 564,11 zł

Tabela3: Czytelnictwo w gminie Marcinowice w latach 2010-2014.

	Jedn. miary	2010	2011	2012	2013	2014
Czytelnicy biblioteki w ciągu roku	osoba	328	319	341	349	355
Wypożyczenie księgozbioru na 1 mieszkańca	wolum.	1,29	1,28	1,89	1,64	1,56
Czytelnicy biblioteki na 100 mieszkańców	wolum.	5,03	5,00	5,34	5,43	5,53

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

2.3.3. Zabytki

Na terenie gminy zdokumentowanych jest około 127 stanowisk archeologicznych głównie średniowiecznych - m.in. kultury łużyckiej i przeworskiej, świadczących o istniejącym na tym terenie wczesnym osadnictwie. W wielu miejscowościach Gminy można spotkać kamienne krzyże pokutne, pochodzące z okresu średniowiecza. Większość

parków to parki zabytkowe silnie zdewastowane lub całkowicie zaniedbane. Prawie wszystkie są parkami podworskimi o dużych wartościach przyrodniczo – krajobrazowych. Na odtworzenie zasługują szczególnie z uwagi na swoje walory kulturowe parki w miejscowościach: Szczepanów, Strzelce, Wiry i Tworzyjanów.

Najciekawsze obiekty zabytkowe na terenie Gminy Marcinowice

Krzyże pokutne

Nazwa	Opis
Biała	Na prawo od wejścia do dawnego majątku krzyż maltański z utraconą „głową”
Gola Świdnicka	Około 1 km od Goli Świdnickiej w kierunku Kraskowa jeden z najpiękniejszych krzyży maltańskich na Śląsku. Legenda mówi, że w tym miejscu pastuch zabił rzeźnika za to, że ten chciał ukraść mu owcę.
Gruszów	Krzyż pokutny między Gruszewem a Stefanowicami, o którym legenda mówi, że w tym miejscu zabito Żyda pilnującego skarbów zakopanych przed wojsko carskie w czasie wojny 30 letniej.
Mysłaków	W murze cmentarnym przy kościele znajdują się trzy wmurowane krzyże oraz kapliczka przydrożna z przełomu XVIII i XIX wieku.
Szczepanów	Naprzeciw siedziby Gminnej Biblioteki krzyż łaciński, który przed wojną wmurowany był w ścianę zabudowań gospodarczych; są świadkowie, którzy twierdzą, że po wojnie w tym miejscu kilkakrotnie „straszyło...” Za wsią ruiny kaplicy – mauzoleum pocz. XIX.
Śmiałowice	Przy bramie kościelnej znajdują się: krzyż pokutny, pręgierz oraz kapliczka pokutna z piaskowca.
Wiry	Dwa krzyże łacińskie w murze cmentarza przykościelnego.
Strzelce	Kapliczka przydrożna z XIX w. Stojąca przy polnej drodze do Goli Świdnickiej na zachód od stacji PKP.

Obiekty Sakralne w Gminie Marcinowice

Nazwa	Opis
Strzelce	Wczesnogotycki kościół pw. Wszystkich Świętych z pierwszej poł. XIV w. wewnątrz średniowieczne malowidła ściennie przedstawiające sceny ze Starego i Nowego Testamentu oraz gotyckie rzeźby.
Gola Świdnicka	Kościół filialny św. Marcina z pocz. XVIw. Przebudowany w XVIIIw., wzniesiony w miejscu gotyckiej świątyni z XIVw.

Marcinowice	Późnobarokowy kościół św. Wacława z pierwszej poł. XVIII w. wzniesiony na bazie renesansowego kościoła z ok.1500 r.
Szczepanów	Kościół parafialny pw. Matki Boskiej Różańcowej.
Wiry	Kościół św. Michała z XVI w. z późniejszym barokowym i rokokowym wyposażeniem.
Zebrzydów	Późnogotycki kościół Matki Boskiej Szkaplerznej z pocz. XIII w. przebudowany w XVI w. na renesansowy a w r. 1704 na barokowy.
Śmiałowice	Późnoromański kościół św. Wawrzyńca z XIII w. rozbudowany ok.1500 r. z barokowymi rzeźbami i całopostaciowymi nagrobkami właścicieli okolicznych dóbr; wokół kościoła obronny mur cmentarny z XVII w. ze strzelnicami, obok pręgierz o granitowym cokole i słupie z piaskowca;
Mysłaków	Kościół św. Katarzyny z XIII w. przebudowany w poł. XIX w. w stylu późnobarokowym.

Zespoły pałacowo-parkowe

	Opis
Krasków	Barokowy kompleks pałacowo-parkowy, wzniesiony w 1746 roku przez rodzinę Sedlitzów na ruinach warownego zamku z ok. 1250 r., obecnie hotel.
Szczepanów	Romantyczny park z ruinami okazałego empirowego pałacu z początku XIX w.
Wiry	Ruiny pałacu z XVII w. i park.
Śmiałowice	Barokowy pałac z początku XVII w. przebudowany w 1822 r. z pałacowym parkiem.
Chwałków	Pałac z XIX w. oraz park przypałacowy.
Gruszów	Neobarokowo – neorenesansowy pałac z XIX w. z parkiem.
Tworzyjanów	Barokowy pałac otoczony starym parkiem ze stawem.
Kątki	Pałac z XVII w. otoczony parkiem.

Pomniki przyrody

Nazwa	Opis, miejsce występowania
Śmiałowice	Aleja lipowa od drogi Śmiałowice - Panków do cmentarza; obok boiska dęb – pomnik przyrody w obwodzie powyżej 5,2 m.
Kątki	Aleja dębowa – jesionowa, przy pałacowym parku dęb – pomnik przyrody o obwodzie 3,4 m oraz lipa o obwodzie 3,4

	m.
Zebrzydów	Szpaler topolowy.
Tapadła	Park dworski przy dworze.

2.3.4. Ochotnicza Straż Pożarna

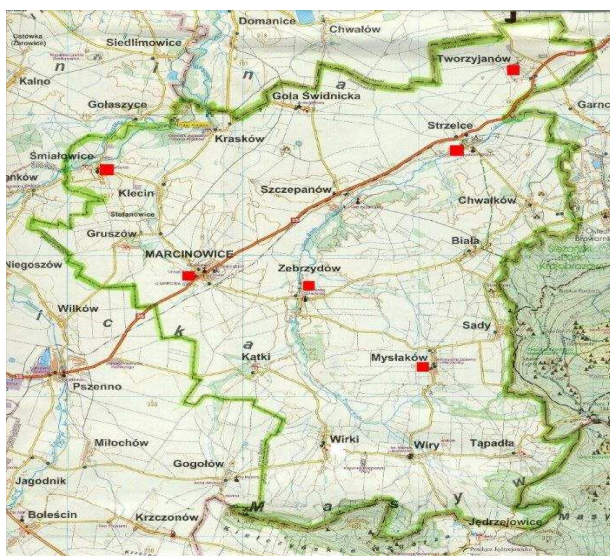
Na terenie gminy Marcinowice ogromną rolę w życiu społecznym odgrywa Ochotnicza Straż Pożarna. Poza ustawowymi obowiązkami polegającymi na realizacji przedsięwzięć mających na celu ochronę życia, zdrowia, mienia lub środowiska przed pożarem, klęską czy innym miejscowym zagrożeniem, czynnie włącza się w organizację imprez kulturalnych i sportowych.

Na terenie gminy Marcinowice działa sześć jednostek OSP:

- Marcinowice,
- Zebrzydów,
- Tworzyjanów,
- Strzelce,
- Mysłaków
- Śmiałowice.

Trzy z w/w jednostek tj. Marcinowice, Zebrzydów i Tworzyjanów włączone są do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (KSRG).

Rysunek 2: Rozmieszczenie jednostek OSP na terenie gminy Marcinowice

2.4.Aktywność społeczna i organizacje pozarządowe

Na terenie Gminy Marcinowice prężnie działają stowarzyszenia, wśród których do najważniejszych można zaliczyć:

- Stowarzyszenie Krzewienia Trzeźwości w Rodzinie „Jasny Horyzont” w Mysłakowie

Celem stowarzyszenia jest działalność na rzecz społeczności lokalnej w zakresie ochrony i promocji zdrowia, poprzez wszelkie możliwe formy rozpowszechniania i promowania trzeźwego stylu życia, zwiększenia świadomości o skutkach nadużywania alkoholu, zażywania narkotyków i innych środków chemicznych. Stowarzyszenie ma na celu również udzielanie pomocy, wsparcia, informacji i konsultacji specjalistycznej osobom i rodzinom dotkniętym problemem uzależnień i współuzależnień.

- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Śmiałowice

Stowarzyszenie powstało w czerwcu 2008 roku. Działa na rzecz lokalnego środowiska oraz podejmuje działania w zakresie wspierania wszechstronnego rozwoju wsi Śmiałowice. Jednym z priorytetów działalności stowarzyszenia jest stworzenie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków rozwoju, zapewnienie warunków działania przedszkola oraz świetlicy, a także ochrona interesów społeczności lokalnej i dobrego wizerunku wsi poprzez promocję walorów historycznych, przyrodniczych oraz turystycznych wsi Śmiałowice i jej okolic.

- Stowarzyszenie Ślężanie Lokalna Grupa Działania

Głównym celem działania Stowarzyszenia od początku było działanie na rzecz budowy samorządności, zrównoważony rozwój obszaru stowarzyszenia, współpraca w zakresie całego spektrum działania samorządu w tym rozwój gospodarczy a w szczególności działanie na rzecz rozwoju turystyki, a przede wszystkim integracja mieszkańców sąsiadujących ze sobą gmin i realizacja idei budowy Małej Ojczyzny.

- Akademia Piłkarska Marcinowice

Ideą Akademii Piłkarskiej jest promocja aktywnego stylu życia wśród dzieci i młodzieży poprzez zajęcia przede wszystkim w formie zabawy oraz edukacja przez sport, w duchu fair play. Akademia Piłkarska posiada profesjonalnie wykształconych trenerów. Oferuje treningi dla dzieci w wieku 5-12 lat, treningi indywidualne, treningi funkcjonalne, które odbywają się w sezonie zimowym w Marcinowicach i Wirach, a w sezonie letnim również na Orlikach w Wirkach i Szczepanowie.

Mieszkańcy Gminy Marcinowice chętnie angażują się we wszystkie przedsięwzięcia. W dużym stopniu stawiają na podtrzymywanie lokalnych tradycji ludowych, dziedzictwa kulturowego oraz ponadpokoleniowość. W związku z czym na terenie gminy działa zespół śpiewaczy:

- Zespół Śpiewaczy „Akacyjne Spiewule”

Zespół powstał 1 maja 2007 roku w małej miejscowości Kątki. Jest to zespół trzypokoleniowy stworzony przede wszystkim z powodu mocnej chęci śpiewania, ale również dla kultywacji głównie tradycji dolnośląskich i śląskich. Działa pod patronatem Gminnego Ośrodka Kultury w Marcinowicach.

Warto podkreślić otwartość i aktywność seniorów z terenu Gminy Marcinowice chętnych do współpracy oraz kultywujących tradycje i podtrzymujących lokalną kulturę. Dzięki takim inicjatywom seniorzy mogą spędzić czas w miłym towarzystwie, realizować swoje pasje oraz dzielić się wiedzą. Na terenie gminy Marcinowice działa klub seniora:

- Klub Seniora w Kątkach „Spełniamy marzenia”

Inicjatorem powołania Klubu Seniora w Kątkach jest Pani Maria Chrobak. Celem działania klubu jest integrowanie i aktywizowanie osób starszych z terenu Gminy Marcinowice, poprzez rozwój kulturalny, towarzyski i rekreacyjny. Do zadań klubu należy integracja ludzi starszych, pomoc koleżeńska w trudnych sytuacjach życiowych, spotkania w świetlicach wiejskich i powołanie różnych kół zainteresowań.

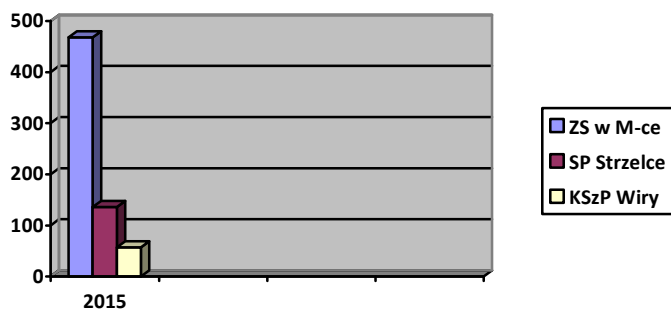
Na terenie gminy Marcinowice działają stowarzyszenia sportowe zorganizowane w struktury klubów skupionych wokół Gminnego Ludowego Klubu Sportowego „Marcinowice”. Jest to klub wielosekcyjny. Skupia wokół siebie zawodniczki i zawodników z różnych dziedzin sportowych, którzy reprezentują gminę Marcinowice w całym województwie dolnośląskim.

2.5.Edukacja

Na terenie gminy Marcinowice obecnie funkcjonują trzy szkoły podstawowe, gdzie dla dwóch szkół organem prowadzącym jest Wójt Gminy Marcinowice tj. w miejscowości Marcinowice i Strzelce oraz jedno gimnazjum. W roku 2015 do placówek oświatowych znajdujących się na terenie gminy Marcinowice uczęszcza 661dzieci.

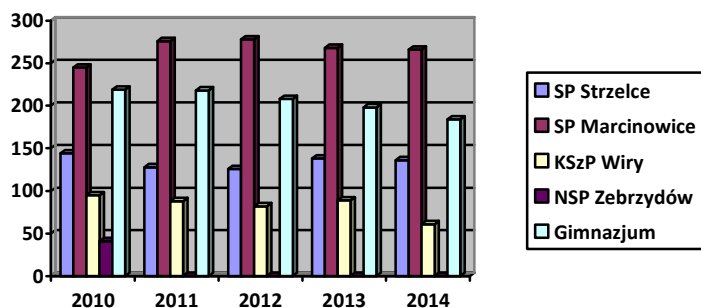

Wykres 3: liczba dzieci uczęszczających o placówek oświatowych w gminie Marcinowice w roku 2015

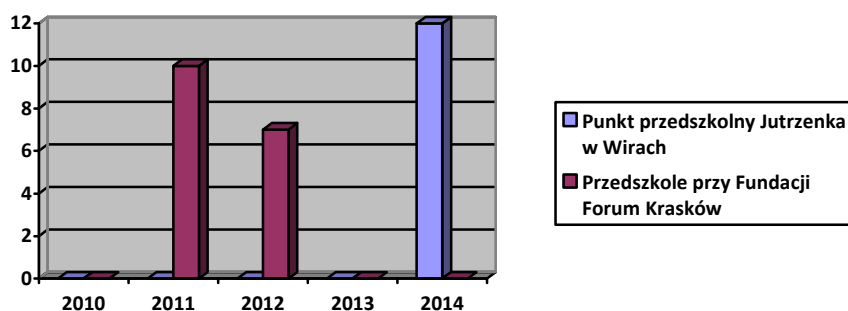
Źródło: liczba dzieci wg spisu SIO stan na 30.09.2015r

Wykres 4: liczba dzieci w placówkach oświatowych w gminie Marcinowice w latach 2010-2014 z podziałem na szkoły podstawowe i gimnazja.

Źródło: liczba dzieci wg spisu SIO stan na 30.09.2015r

Wykres 5: liczba dzieci uczęszczająca do placówek przedszkolnych znajdujących się terenie gminy Marcinowice w latach 2010-2014

Źródło: liczba dzieci wg spisu SIO stan na 30.09.2015r

Placówki edukacyjne funkcjonujące na terenie gminy Marcinowice:

Placówki przedszkolne:

- Punkt przedszkolny Jutrzenka w Wirach

Szkoły Podstawowe:

- Zespół Szkół w Marcinowicach Szkoła Podstawowa, 58-124 Marcinowice, ul. Kolejowa 18a
- Szkoła Podstawowa im. K.K. Baczyńskiego w Strzelcach 58-123 Strzelce, Strzelce 2
- Katolicka Szkoła Podstawowa Caritas Archidiecezji Świdnickiej w Wirach im. Jana Pawła II

Gimnazja:

- Zespół Szkół w Marcinowicach Publiczne Gimnazjum im. K. Przerwy-Tetmajera 58-124 Marcinowice, ul. Kolejowa 18a

Zgodnie z uchwałą Rady Gminy Marcinowice nr XX/120/04 z dnia 4 listopada 2004r ustalono plan sieci publicznych szkół podstawowych prowadzonych przez Gminę Marcinowice. Granice obwodów publicznych szkół podstawowych:

1. Szkoła Podstawowa w Marcinowicach obejmuje następujące wsie: Gruszów, Kątki, Klecin, Krasków, Marcinowice, Mysłaków, Sady, Stefanowice, Śmiałowice, Tąpadła, Wirki, Wiry, Zebrzydów.
2. Szkoła Podstawowa w Strzelcach obejmuje następujące wsie: Biała, Chwałków, Gola Świdnicka, Strzelce, Szczepanów, Tworzyjanów.

Publiczne Gimnazjum im. K. Przerwy –Tetmajera w Marcinowicach obejmuje wszystkie 19 miejscowości z terenu gminy Marcinowice.

Analizując obecną sieć szkół można stwierdzić, że liczba szkół jest racjonalna. Jeżeli drastycznie nie zmniejszy się liczba dzieci uczęszczających do poszczególnych placówek liczba szkół nie powinna ulec zmianie.

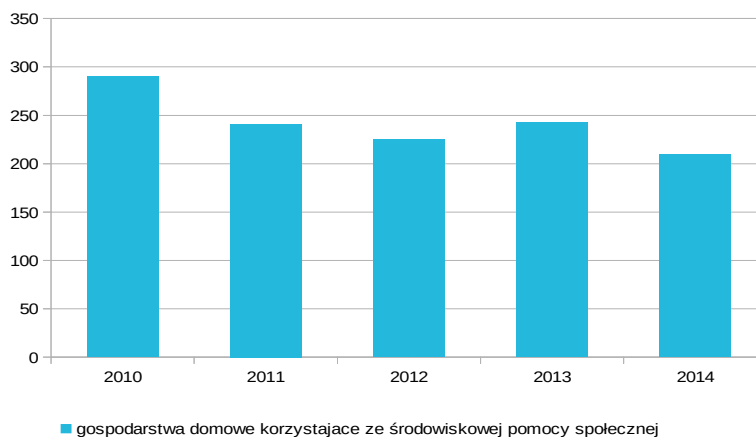
Warto podkreślić, że dzięki odpowiednio wykwalifikowanej i przygotowanej kadrze nauczycieli i wykorzystanie ich wysokiego potencjału, szkoły odnoszą wiele sukcesów. Oprócz efektywnej i konsekwentnej realizacji programów nauczania oraz dbałości o wysoki poziom wychowawczy na lepsze osiągnięcia edukacyjne uczniów w ostatnich latach składa się wiele czynników tj. zajęcia dodatkowe czy również zajęcia wyrównawcze dla uczniów z problemami i zaległościami, które dzięki pozyskanym środkom np. w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki były dodatkowo zorganizowane. Każda z placówek oświatowych jest organizatorem licznych konkursów, olimpiad itd., które ukierunkowane są na poszukiwanie i wyłanianie talentów, rozwijanie umiejętności, wyobraźni, a także sprawdzenie poznanej wiedzy. Szkoły biorą udział w wielu konkursach przedmiotowych, przeglądach i rywalizacji sportowej, uzyskując znaczące osiągnięcia na szczeblu powiatowym, wojewódzkim i ogólnopolskim tj.: Międzyszkolny Turniej Interdyscyplinarny „Żyj zdrowo w ekologicznej Europie” – II miejsce, Młodzież zapobiega pożarom – I miejsce, Konkurs Plastyczny "Widokówka ze Świdnicy", Wojewódzki Konkurs Recytatorski „Pegazik”, III miejsce w Międzypowiatowym Konkursie „Kaziukowe Gadanie”, II miejsce w Konkursie „Arsenał pamięci”, Ogólnopolski Konkurs Straży Pożarnej „Bezpieczeństwo i rozważa tego od Ciebie każdy wymaga” - II miejsce, I miejsce ucznia kl. III w zawodach regionalnych judo itp.

2.6. Pomoc Społeczna

Zadania z zakresu pomocy społecznej w gminie Marcinowice realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Marcinowicach. Do zadań Ośrodka w szczególności należy: wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb poprzez realizację świadczeń pomocy społecznej, podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin poprzez realizację pracy socjalnej i poradnictwa, udzielanie pomocy w formie świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego, udzielanie świadczeń w formie pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla ucznia (stypendium), udzielanie pomocy w formie dodatków mieszkaniowych i dodatków energetycznych, prowadzenie postępowań wobec dłużników alimentacyjnych, wydawanie Karty Dużej Rodziny, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego.

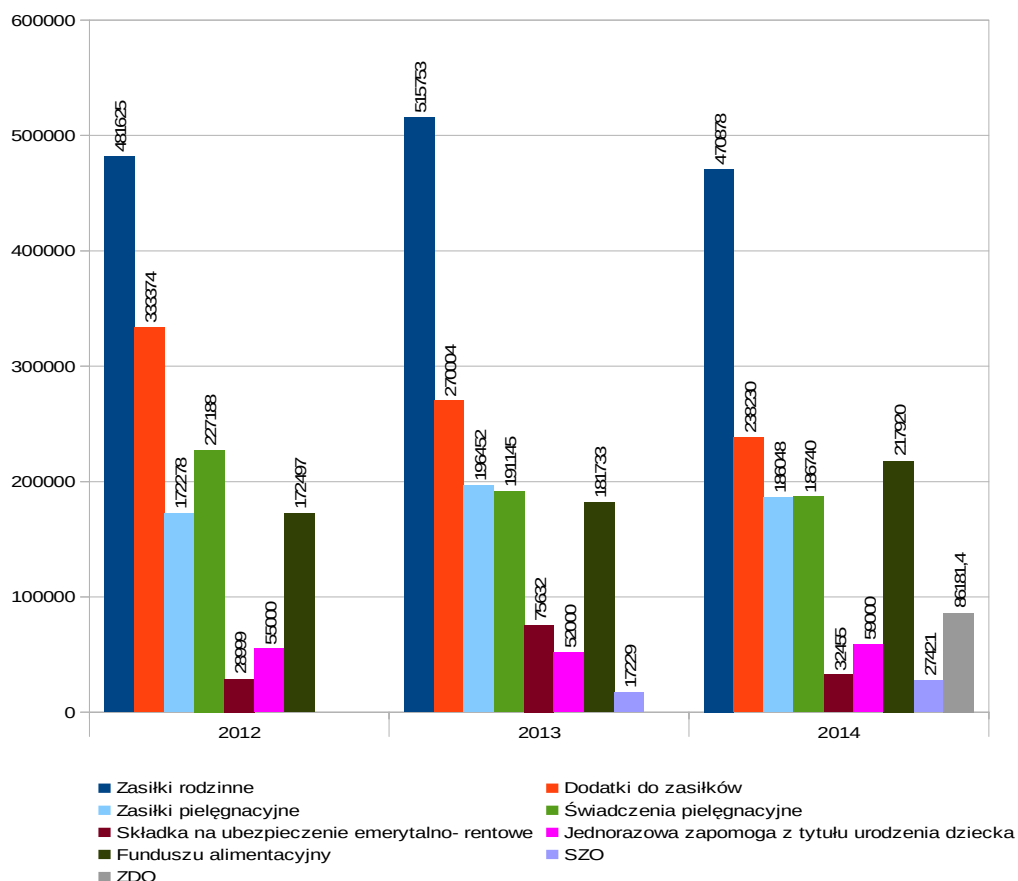
Wykres 6: Pomoc społeczna w gminie Marcinowice w latach 2010-2014.

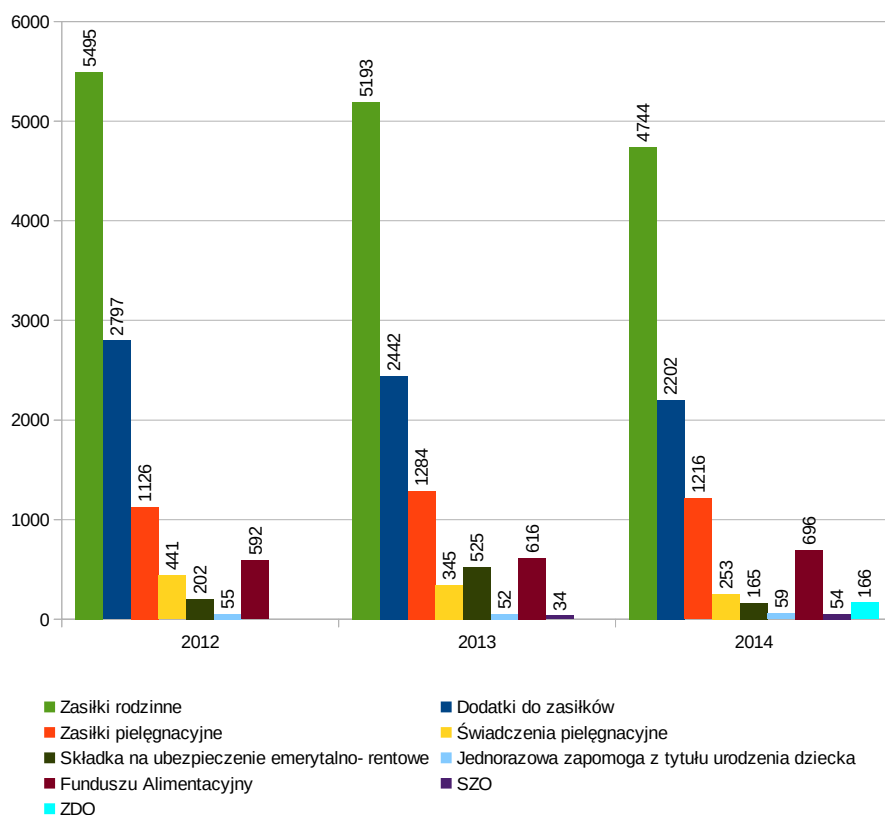
Źródło: Dane zgromadzone przez GOPS Marcinowice.

Wykres 7: Kwota przeznaczona na świadczenia dla mieszkańców gminy Marcinowice w latach 2012-2014.

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 8: Liczba Świadczeń udzielonych mieszkańcom gminy Marcinowice w latach 2012-2014.

Źródło: Opracowanie własne.

2.7.Ochrona zdrowia

Władze gminy Marcinowice konsekwentnie dążą do upowszechnienia profilaktyki zdrowotnej we wszystkich dziedzinach. Dzięki temu na terenie gminy często realizowane są liczne akcje i programy w zakresie profilaktyki oraz ochrony zdrowia.

Na terenie gminy Marcinowice obecnie działają trzy zakłady opieki zdrowotnej:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej AGA-MED, Wiry 16b, 58124 Marcinowice
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej AGA-MED. – Filia w Strzelcach 36A, 58-24 Marcinowice
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Praktyka Lekarza Rodzinnego, ul. L.Staffa 1, 58-124 Marcinowice

Na terenie gminy Marcinowice działa również jedna apteka oraz punkt apteczny:

- Apteka „Salus” w Marcinowicach
- Punkt Apteczny „Nad Potokiem” w Strzelcach.

Najbliższy szpital znajduje się w mieście Świdnica. Regionalny Szpital Specjalistyczny „Latawiec” z lądowiskiem dla helikopterów położony jest na peryferiach miasta, w jego południowo-zachodniej części.

3. Analiza gospodarcza

3.1 Lokalna gospodarka

Według informacji GUS na koniec 2011 roku na terenie gminy Marcinowice działalność prowadziło 505 podmiotów, co w porównaniu do roku 2014 stanowi 36 podmiotów więcej. Z roku na rok zauważalny jest niewielki wzrost podmiotów prowadzących działalność na terenie gminy Marcinowice.

Tabela4: Podmioty gospodarki narodowej w gminie Marcinowice na lata 2011-2014 wg sekcji PKD

Rok	Ogółem	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U
2011	505	40	1	64	0	3	70	129	36	20	5	19	13	19	13	9	10	21	9	24	0	0
2012	515	39	1	74	0	3	76	125	35	17	6	17	14	19	11	9	12	22	9	26	0	0
2013	543	37	1	77	0	3	83	128	39	21	7	15	13	21	14	9	11	23	8	33	0	0
2014	541	25	1	80	0	3	77	135	37	22	7	14	18	22	17	9	11	21	8	34	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Najwięcej podmiotów gospodarczych na przestrzeni lat 2011-2014 wg danych statystycznych GUS prowadziło działalność w sferze handlu hurtowego i detalicznego, napraw pojazdów samochodowych. Kolejną sferą widocznie wyróżniającą się jest budownictwo oraz przetwórstwo przemysłowe.

Tabela5: Podmioty gospodarki narodowej (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne) w latach 2012-2014

ROK	Ogółem	W tym							
		przedsię- biorstwa państwo- we	spółki					spół- dzielnie	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
			razem	w tym			cywilne		
				razem	handlowe				
					w tym				
				akcyjne	z o.o.				
2012	515	0	87	43	2	38	42	7	376
2013	543	0	89	45	2	40	42	8	401
	541	0	89	45	2	39			
2014							42	10	392

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zgodnie z danymi z GUS na terenie gminy Marcinowice w latach 2012-2014 najczęściej występującą formą we wszystkich latach były osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

3.2. Turystyka

Gmina Marcinowice obejmuje swym zasięgiem 19 wsi, zajmuje powierzchnię 95,24 km² i liczy ok. **6 500** mieszkańców. Położona jest we wschodniej części Równiny Świdnickiej – na Przedgórzu Sudeckim. Na wschodzie gminy graniczy ze Ślązańskim Parkiem Krajobrazowym, w którego otulinie leży aż 7 miejscowości: Tapadła, Wiry, Wirki, Mysłaków, Sady, Biała, Chwałków. Południowo - wschodnia granica biegnie wzdłuż Wzgórz Kiełczyńskich i Masywu Ślęży (718 m n.p.m.).

Gmina posiada ogromny potencjał w dziedzinie turystyki i rekreacji. Malownicze położenie u podnóża Ślęży, walory krajobrazowe, dobra dostępność komunikacyjna umożliwia rozwój turystyki pieszej i rowerowej oraz agroturystyki. Lokalna baza noclegowa zapewnia wiele miejsc noclegowych o różnym charakterze i standardzie, od zabytkowego zespołu pałacowego, poprzez hotele i zajazdy. Gmina Marcinowice znana jest również z pięknych sadów znajdujących się u podnóża Góry Ślęży oraz rozwijającego się warzywnictwa. Na terenie gminy licznie występują obiekty zabytkowe. Kilka zjawisk przyrodniczych ma charakter unikatowy i niespotykany na innych obszarach.

Perełką tego regionu jest zabytkowy kompleks pałacowy w Kraskowie – jeden z najpiękniejszych pałaców barokowych Europy Środkowej oraz od niedawna funkcjonujący Pałac Gruszów. Dzięki swojej historii i położeniu są miejscami wyjątkowymi.

Ponadto w wielu miejscowościach można spotkać kamienne krzyże pokutne, pochodzące z okresu średniowiecza.

Przez gminę Marcinowice przebiega również międzynarodowa trasa rowerowa EuroVelo 9 tzw. Szlak Bursztynowy, łączący Bałtyk z Morzem Śródziemnym.

3.3. Transport

Gmina posiada korzystne połączenie z Wrocławiem oraz portem lotniczym we Wrocławiu, dzięki biegnącej przez nasz teren drodze krajowej nr 35 Wałbrzych-Wrocław licząca 11,880 km. Ponadto w bezpośredniej bliskości znajduje się małe sportowe lotnisko w Mirosławicach. Wewnętrzny układ komunikacyjny tworzą drogi gminne zarówno drogi gminne publiczne – 14,940 km, wewnętrzne i transportu rolnego i powiatowe – 57,088 km. Drogi gminne publiczne o nawierzchni asfaltowej to 12,13 km. Drogi gminne jak i powiatowe wymagają zasadniczych remontów lub modernizacji.

Infrastruktura kolejowa

Odcinek linii Świdnica-Sobótka-Wrocław nr 285 od 1999r. jest zawieszony.

3.4. Zasoby mieszkaniowe

Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się znaczny wzrost powstawania nowych budynków mieszkalnych. W roku 2014r. odebrano w drodze pozwolenia na użytkowanie 27 budynków mieszkalnych. Przy wzroście nowopowstałych budynków obserwuje się znaczne zmniejszenie gminnego zasobu mieszkaniowego. Gmina dysponuje 14 mieszkaniami komunalnymi i 5 socjalnymi. Z uwagi na wzrastające zapotrzebowanie na lokale komunalne oraz brak środków finansowych na realizację budownictwa komunalnego należy poczynić starania w zakresie zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych dla potrzebujących mieszkańców gminy.

3.5. Gospodarka odpadami

Obecnie na terenie gminy, zgodnie z ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2013 r. poz. 1399 z późn. zm.), działa jedna firma świadcząca usługi odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych.

Właściciele nieruchomości są zobowiązani do złożenia deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, w której decydują czy odpady będą segregowane, czy nie. Na podstawie danych zawartych w deklaracji wnoszą comiesięczną opłatę w zadeklarowanej wysokości.

Na terenie nieruchomości zamieszkałych o zabudowie niskiej segregacja prowadzona jest w dostarczanych przez firmę specjalnie oznakowanych workach, natomiast na terenie nieruchomości zamieszkałych z zabudową wielolokalową oraz na nieruchomościach niezamieszkałych segregacja odbywa się w dostarczanych przez firmę specjalnie oznakowanych pojemnikach.

W Marcinowicach znajduje się stacjonarny Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) prowadzony przez Zakład Usług Wodnych i Komunalnych Sp. z o. o. Zapewnia on możliwość bezpłatnego pozbywania się przez właścicieli nieruchomości m.in.: zużytych opon, mebli i odpadów wielkogabarytowych, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, odpadów ulegających biodegradacji, odpadów remontowo-budowlanych, przy czym na niektóre frakcje odpadów zostały wprowadzone limity. Ponadto w aptekach prowadzona jest zbiórka przeterminowanych leków oraz opakowań po nich.

3.6. Infrastruktura teleinformatyczna

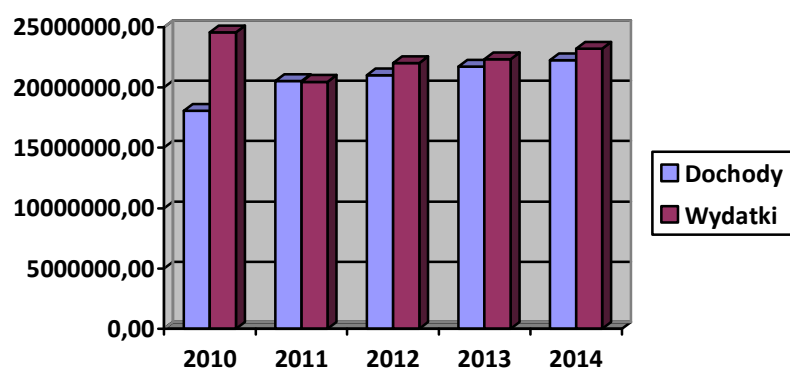
Na obszarze gminy Marcinowice istnieje infrastruktura szkieletowa. Tylko jeden operator telekomunikacyjny zapewnia usługi szerokopasmowego dostępu do Internetu, co może wpływać na wysokość cen oferowanych usług przez operatora.

4. Gospodarka finansowa

Zadaniem gminy jest zbiorowe zaspokajanie potrzeby mieszkańców, które zostało określone w Ustawie o samorządzie gminnym. Do zadań gminy należą także zadania z zakresu administracji publicznej, tj.: zlecone ustawami lub wykonywane na podstawie zawartych porozumień. Gmina wykonuje również inne zadania publiczne, o znaczeniu lokalnym, nie zastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów. W zależności od środków finansowych, jakimi dysponuje gmina, może ona realizować szeroki zakres przedsięwzięć, m.in.: inwestycyjnych, infrastrukturalnych, organizacyjnych, edukacyjnych, szkoleniowych, czy też kulturalnych i promocyjnych.

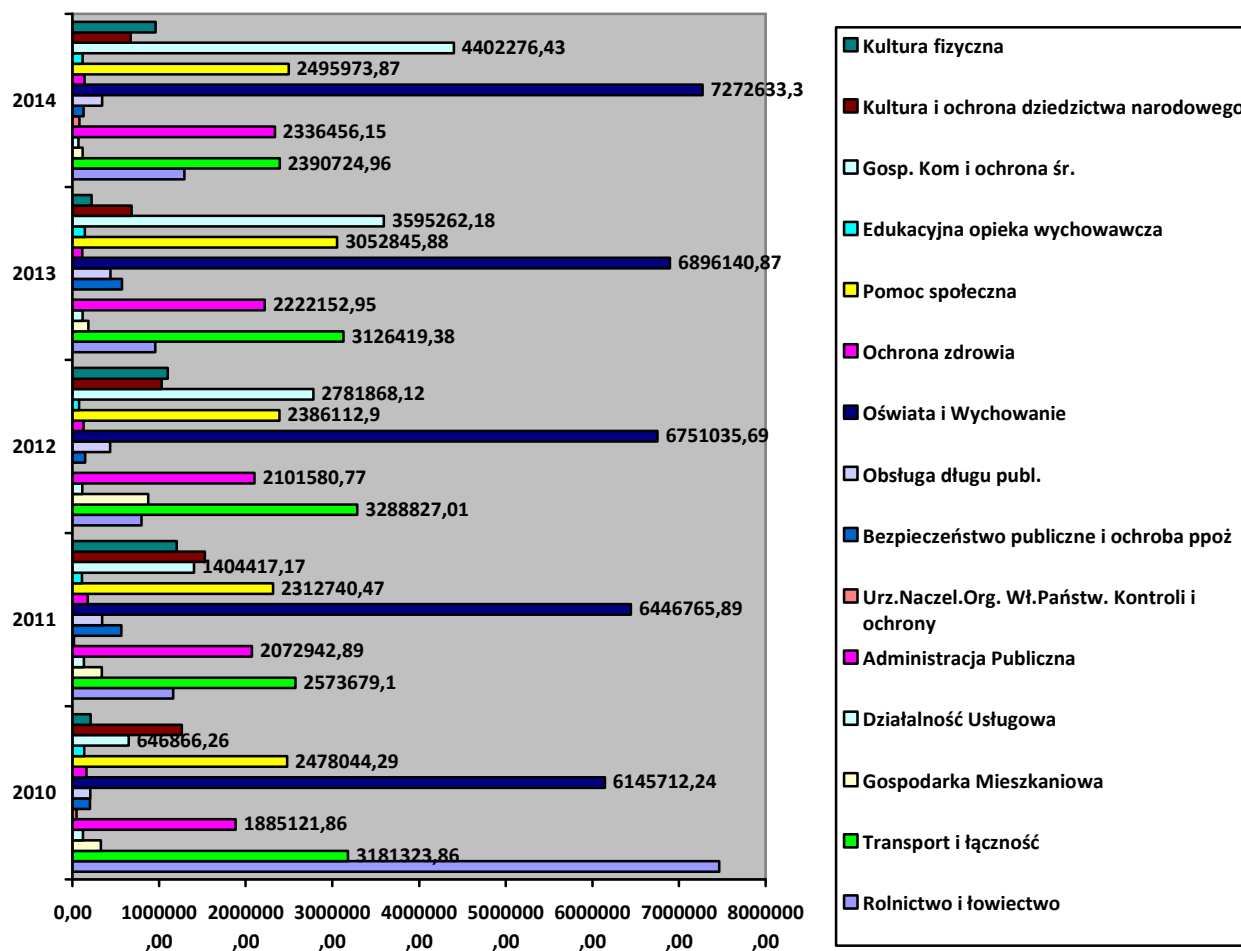
Wykres 9: dochody i wydatki budżetu Gminy Marcinowice w latach 2010-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Kierunki działań oraz ich skuteczność w największej mierze obrazuje analiza wydatków. Najwyższe wydatki z budżetu gminy związane są z oświatą i wychowaniem. Kolejnym pod względem wydatków ponoszonych przez gminę na przełomie lat 2010-2014 jest: gospodarka komunalna, transport i łączność, pomoc społeczna i administracja publiczna. W okresie 2010-2014 widoczny jest wzrost w wydatkach związanych z gospodarką komunalną i ochroną środowiska. Znaczne środki przeznaczone były na infrastrukturę drogową. Widoczne są również wydatki związane z kulturą i ochroną dziedzictwa narodowego oraz z kulturą fizyczną. Taka struktura wydatków świadczy o tym, że władze gminy Marcinowice dbają o życie społeczne jak i gospodarcze mieszkańców. Struktura finansowa gminy Marcinowice jest odpowiedzią na indywidualne potrzeby mieszkańców, ale również odzwierciedleniem własnych analiz, potrzeb i uwarunkowań gminy. Szansą dla poprawy sytuacji finansowej, jak i dla nowych inwestycji, jest nowa perspektywa finansowa Polityki Spójności Unii Europejskiej na lata 2014–2020.

Wykres 10: Struktura wydatków gminy Marcinowice w latach 2010-2014.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

III. Zbiorcze wyniki analizy SWOT

Analiza SWOT jest efektywną metodą pozwalającą na identyfikację słabych i silnych stron gminy Marcinowice oraz szans i zagrożeń, jakie przed nią stoją. Analiza SWOT składa się z czterech grup czynników:

- mocnych stron – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią silne strony gminy i które należy wykorzystać sprzyjając będą jej rozwojowi;
- słabych stron – uwarunkowań zewnętrznych, które stanowią słabe strony gminy i które nie wyeliminowane będą utrudniać jej rozwój;
- szans – uwarunkowań zewnętrznych, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy, ale przy odpowiednio podjętych przez nią działaniach, mogą sprzyjać rozwojowi gminy Marcinowice;
- zagrożeń – uwarunkowań zewnętrznych, które także nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy, ale które mogą stanowić zagrożenie dla jej rozwoju.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Sfera gospodarcza	
• dobra lokalizacja gminy, • atrakcyjność inwestycyjna Gminy, • duży potencjał terenów możliwych do wykorzystania pod inwestycje, • duży potencjał rozwoju turystyki i agroturystyki, • bliskość dużych ośrodków miejskich i dobre z nimi połączenie komunikacyjne, • sąsiedztwo Wałbrzyskiej SSE wraz z podstrefami,	• niedostateczna ilość inwestorów zewnętrznych, • większość gruntów niezabudowanych, a przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe jest nieuzbrojona, • niewystarczająca baza turystyczna, • niski wskaźnik przedsiębiorczości w regionie, • niezadawalający przepływ informacji dot. przedsiębiorców,

• wysoki poziom dochodów gminy z podatków i opłat lokalnych, • skuteczne pozyskiwanie pozabudżetowych źródeł finansowania przez władze gminy, • dobra polityka inwestycyjna gminy, wspieranie przez gminę inwestycji prowadzonych z udziałem mieszkańców, • korzystny rozwój gospodarstw rolnych, • dobra struktura gleb umożliwiająca rozwój wysoko wyspecjalizowanego rolnictwa,	• niewystarczająca promocja oferty gospodarczej gminy, • niedostateczna innowacyjność firm zlokalizowanych w Gminie, • niewystarczająca liczba powszechnie rozpoznawalnych marek produktów lokalnych,
Sfera społeczna	
• napływ nowych mieszkańców na obszar gminy, • dobry poziom kształcenia lokalnych szkół gminnych, • dobrze rozwinięta baza edukacyjna, • wykwalifikowana kadra pedagogiczna, • dobrze wykształcona i przygotowana kadra pomocy społecznej, • dobrze rozwinięta struktura bazy sportowej (hale i boiska sportowe, Orliki), • dobry poziom oferty kulturalnej, • dobra współpraca z sąsiednimi gminami, • aktywność Rad Sołeckich i animatorów życia społecznego (wysokie zaangażowanie mieszkańców w życie	• niezadowalający poziom czytelnictwa (niewystarczający poziom doposażenia bibliotek istniejących na terenie gminy, ubogie księgozbiory gminnych bibliotek i bibliotek szkolnych), • zbyt mała oferta zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, • niskie kwalifikacje i wykształcenie bezrobotnych, • mała dostępność specjalistycznych usług medycznych na wysokim poziomie (m.in. ograniczony dostęp do opieki stomatologicznej, rehabilitacji), • zbyt mały dostęp do podstawowej opieki medycznej,

gminy, wysoki poziom kapitału ludzkiego i społecznego), • dobra współpraca GOPS, GOK i gminy przy rozwiązywaniu problemów społecznych,	• brak instytucji i ośrodka stałej i dziennej opieki nad osobami starszymi, • występowanie rodzin dysfunkcyjnych, zagrożonych patologiami, • niska aktywność społeczna seniorów, • niewystarczająca ilość miejsc, firm i instytucji prowadzących stale działalność rozrywkową lub kulturalno-rozrywkową, • zbyt mała liczba placówek lub miejsc prowadzących działalność kulturalną (świetlice wiejskie – niewystarczająco wyposażone, biblioteki), • brak placówek przedszkolnych, • brak klubów/ośrodków dla dzieci w wieku 0-3, • ograniczony dostęp do opieki nad dziećmi w godzinach popołudniowych, • duże bezrobocie i niskie płace (nieadekwatne do posiadanych kwalifikacji) w zakładach pracy są przyczyną niskich dochodów mieszkańców, co w konsekwencji ogranicza popyt na usługi i towary, • niedobór odpowiednio wykwalifikowanych pracowników (absolwentów szkół zawodowych), • trudna sytuacja na rynku pracy osób niepełnosprawnych oraz po 50 roku życia,
---	--

	• brak dostatecznej podaży oferty prac na terenie gminy, • występowanie problemu ubóstwa, • zbyt mała liczba organizacji pozarządowych działających na terenie gminy,
Infrastruktura i środowisko	
• dobry stan dróg, • rozwinięta sieć dróg, • dobrze wykorzystany plan zagospodarowania przestrzennego (z przeznaczeniem na cele mieszkaniowe i usługi), • atrakcyjne ceny nieruchomości zarówno na rynku pierwotnym jak i wtórnym w relacji do cen we Wrocławiu, Świdnicy i Wałbrzychu, • własne zasoby wody pitnej o bardzo dobrej jakości, • zakończone wodociągowanie wraz z własnymi ujęciami wody, • bliskie sąsiedztwo atrakcyjnych turystycznie terenów (występowanie obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu), • występowanie cennych historycznie i kulturowo układów przestrzennych (wymagających ochrony i rewaloryzacji),	• brak sieci gazowej, • niewystarczający stan infrastruktury rekreacyjno-sportowej (doposażenie i modernizacja boisk, siłowni zewnętrznych), • brak zbiornika retencyjnego, • niewystarczający poziom zabezpieczeń przeciwpowodziowych, • infrastruktura edukacyjna wymagająca modernizacji, • niska świadomość ekologiczna mieszkańców gminy, • niedostateczna infrastruktura świetlic wiejskich, • rozbudowa i modernizacja oświetlenia ulicznego, • niski poziom monitorowania obiektów użyteczności publicznej (w tym szkół), • niski dostęp do otwartego Internetu w przestrzeni publicznej, • dominacja dróg jedno-jezdniowych

	o niskich parametrach technicznych, • znaczny udział w infrastrukturze drogowej dróg nieutwardzonych obsługujących tereny przeznaczone pod budownictwo mieszkaniowe, • zagrożenie bezpieczeństwa pieszych na drogach o dużym natężeniu ruchu, • zdekapitalizowana infrastruktura kolejowa, • bariery utrudniające poruszanie się osób niepełnosprawnych, • dzikie wysypiska śmieci, zanieczyszczone rowy przydrożne, • niedostateczna liczba mieszkań socjalnych i czynszowych, • niska efektywność energetyczna budynków publicznych i mieszkalnych, • wciąż niedostateczny rozwój infrastruktury na terenach wiejskich, • niewystarczający poziom połączeń lokalnych na terenie gminy, • ograniczona dostępność sieci kanalizacyjnej, • nieszczelność szamb przydomowych, odprowadzanie nieczystości do rowów, • niedostateczny stan urządzeń melioracyjnych,
--	---

SZANSE	ZAGROŻENIA
Sfera gospodarcza	
• aktywne władze gminy, • duży potencjał rozwoju turystyki i agroturystyki, • możliwość zwiększenia nakładów inwestycyjnych, • zwiększenie możliwości rozwoju inwestycji w związku z dobrze przystosowanym systemem dróg lokalnych. • możliwość zmiany przeznaczenia gruntów w nowym planie zagospodarowania przestrzennego, • możliwości wykorzystania głównych połączeń komunikacyjnych z sąsiednimi gminami i powiatami do poszerzania rynków zbytu i rynku pracy, • bliskość dużego ośrodka rozwoju intelektualnego – Wrocławia i oddziaływanie jego środowisk intelektualnych, • możliwość stworzenia spójnego i kompleksowego programu gospodarczego dla gminy, • możliwość podejmowania wspólnych inwestycji z innymi inwestorami i wykorzystanie zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji gminnych,	• słaba pozycją gminy w wojewódzkich planach i programach inwestycyjnych, • spadek dochodów własnych gminy, • brak spójnej polityki gospodarczej w kierunku wspierania i rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości, • trudności z powiększeniem rynku zbytu produktów przemysłowych i rolnych, • niestabilny system prawny, w tym podatkowy, • wzrost obciążeń pracodawców składkami ZUS, wzrost kosztów pracy, • wzrost konkurencji ze strony sąsiednich gmin, • rosnący deficyt budżetu państwa i związane z tym niebezpieczeństwo ograniczania wydatków publicznych na inwestycje,

- tendencje makroekonomiczne sprzyjające powstawaniu i rozwojowi małych i średnich przedsiębiorstw i możliwość ich wzmocnienia poprzez odpowiednią politykę gminy,
- rozwój Wałbrzyskiej SSE,
- rozwój miast Wrocławia, Wałbrzycha i Świdnicy,
- uproszczenie systemu podatkowego, zwłaszcza dla MSP,
- korzystny wizerunek regionu i napływ inwestycji zagranicznych,
- dofinansowania z UE,

Sfera społeczna

• rozwój turystyki pieszej, rowerowej i innej stwarzający możliwość wykorzystania zabytków, parku krajobrazowego jako obiektów przyciągających turystów oraz jako obiektów przydatnych do tworzenia infrastruktury dla turystyki lub jako centrów działalności kulturalnej i rozrywkowej, • rozwój dziedzin gospodarki związanych z opieką nad osobami starszymi, • wzrost zainteresowania społeczeństwa agroturystyką i ekoturystyką, • współpraca z NGO, • wzrost środków unijnych, rządowych i	• potencjalne nasilanie się zjawisk patologicznych (w tym z niewłaściwym spędzaniem czasu wolnego przez młodzież), • szybka migracja talentów do dużych ośrodków, • negatywne przemiany demograficzne, wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w relacji do osób w wieku przedprodukcyjnym mogą skutkować zakłócenie rynku pracy, • występowanie zjawiska bezrobocia, • migracja zarobkowa, odpływ młodych i wykształconych ludzi, • postępujący niż demograficzny,

wojewódzkich na aktywizację ludności oraz walkę z wykluczeniem społecznym, • poprawa jakości kształcenia zarówno poprzez inwestycje w infrastrukturę edukacyjną jak i doskonalenie zawodowe nauczycieli, • rozwój szkolnictwa zawodowego, • zmiana w mentalności społeczeństwa (docenienie szkolnictwa zawodowego jak i potrzeby uczenia się przez całe życie), • promowanie przez władze wszystkich szczebli włączenia społecznego i walka z ubóstwem, • nawiązanie współpracy transgranicznej,	starzenie się społeczeństwa, • zniechęcenie społeczeństwa do aktywnych działań, • koncentracja podmiotów leczniczych w miastach, likwidacja mniejszych ośrodków zdrowia, • zmniejszenie środków finansowych przekazywanych przez administrację rządową samorządom na realizację zadań ustawowych, • niewystarczająca oferta kształcenia adresowana dla dorosłych (zwłaszcza w przypadku wzrostu zainteresowania szkolnictwem zawodowym), • wzrost kosztów życia spowodowanych wzrostem cen energii elektrycznej w wyniku dostosowania się sektora energetycznego do wymogów UE w zakresie zwiększenia udziału OZE w wytwarzanej energii,
---	---

Infrastruktura i środowisko

• rozbudowana sieć dróg krajowych i wojewódzkich, • wspieranie transformacji w kierunku gospodarki niskoemisyjnej we wszystkich sektorach, • zmiana przepisów dotyczących sprzedaży bezpośredniej przez rolników.	• degradacja środowiska na skutek nielegalnego odprowadzania ścieków, • dekapitalizacja substancji mieszkaniowej i słaby stan techniczny budynków może przy braku środków na mieszkalnictwo i przy utrzymujących się dłużej problemach gospodarczych gminy stworzyć ogromne kłopoty z zaspokojeniem
---	--

	potrzeb mieszkaniowych najbiedniejszych grup ludności, • klęski żywiołowe, lokalizacja gminy przy rzekach (Czarna Woda i Bystrzyca) oraz potokach (Wieprzówka, Sadowa), • dalsze pogorszenie stanu dróg, niszczonych przez ciężki transport, • lokalizacja uciążliwych dla środowiska inwestycji poza obszarem gminy, wywierających na nią niekorzystne oddziaływanie, • zbyt wysokie koszty ogrzewania ekologicznymi nośnikami energii, • dalsza dewastacja infrastruktury kolejowej, • problem dewastacji zabytków na terenie gminy • degradacja środowiska,
--	---

IV. Strategia Rozwoju gminy Marcinowice.

1. Wizja rozwoju

Określenie wizji oraz strategii rozwoju gminy Marcinowice jest wynikiem pracy zespołu ds. opracowania projektu Strategii Rozwoju gminy Marcinowice powołanego Zarządzeniem nr 124/2015 z dnia 16 września 2015r. przez Wójta Gminy Marcinowice oraz przy udziale mieszkańców gminy Marcinowice. Dzięki wspólnej pracy sektora publicznego, gospodarczego oraz społecznego zostały określone cele strategiczne, priorytety i działania. W trakcie przeprowadzonych konsultacji z mieszkańcami w dniu 12.10.2015r. zostały określone mocne i słabe strony gminy Marcinowice oraz szanse i zagrożenia. W trakcie spotkań roboczych zespołu do spraw opracowania strategii wspólnie wypracowano wizję rozwoju gminy Marcinowice. Ponadto została ona poddana konsultacjom społecznym poprzez zamieszczenie na stronie internetowej Urzędu Gminy Marcinowice oraz na otwartym spotkaniu w dniu 15.12.2015r. Wizja podporządkowana jest idei wzrostu poziomu życia mieszkańców. Skupiono się m.in. na przełamaniu barier infrastrukturalnych, które mogą wpłynąć na hamowanie rozwoju gminy. Bariera ekonomiczna i społeczna jest kolejnym czynnikiem, nad którym skoncentrowano się podczas tworzenia wizji rozwoju gminy. Długookresowa obserwacja trendów gospodarczych wskazuje, iż dzięki połączeniu tradycji z innowacyjnością stworzyć można duży potencjał rozwoju tego terenu. Nowa perspektywa UE stwarza możliwości osiągnięcia określonych celów, co wpłynie na przyspieszenie rozwoju gminy Marcinowice. Dzięki połączeniu środków własnych z zewnętrznymi będzie możliwe efektywniejsze rozwiązanie problemów. Pozwoli to na uwolnienie dużego potencjału gminy oraz wpłynie pozytywnie na zrównoważany rozwój tego terenu. Wykorzystać należy potencjał gminy, który ma swoje źródło w uwarunkowaniach wewnętrznych tj. walory przyrodnicze, jak również ten, wynikający ze współczesnych kierunków rozwoju, wyznaczanych przez współpracę z Wrocławiem, Świdnicą i Wałbrzychem. Warunkiem powodzenia działań prorozwojowych jest współpraca wszystkich sektorów życia gminnego tj. publicznego, społecznego i gospodarczego. Zgodnie z założeniami działania będą opierały się na współpracy i współdecydowaniu. Głównym celem jest zwiększenie jakości życia mieszkańców gminy Marcinowice poprzez wykorzystanie szans, jakie niesie nowa perspektywa finansowa UE. Infrastruktura i gospodarka musi współgrać z tym zadaniem oraz ze świadomie współdziałającym

społeczeństwem rozwijać perspektywy i hamować bariery. W związku z czym wizję rozwoju gminy Marcinowice określono następująco:

***Marcinowice gminą perspektyw,
przyjazną człowiekowi i środowisku***

W dalszej części dokumentu przedstawiono cele, priorytety i działania kluczowe dla realizacji Strategii. Realizacja wizji rozwoju powinna doprowadzić do osiągnięcia trwałej równowagi pomiędzy sferami: przestrzenną, społeczną i gospodarczą, a tym samym utrwalić stabilny i zrównoważony rozwój gminy Marcinowice.

Marcinowice Gminą Perspektyw, Przyjazną Człowiekowi i Środowisku

Cel strategiczny 1.
Zrównoważony rozwój poprzez poprawę
stanu infrastruktury społecznej,
technicznej i środowiskowej

Cel strategiczny 2.
Wykorzystanie potencjału gminy w
procesie rozwoju gospodarczego

Cel strategiczny 3.
Podniesienie poziomu życia mieszkańców

2. Strategia rozwoju.

Cel strategiczny	Priorytety	Działania	Opis projektów w ramach działania
Cel strategiczny 1. Zrównoważony rozwój poprzez poprawę stanu infrastruktury społecznej, technicznej i środowiskowej	Priorytet 1. Dynamizacja infrastruktury społecznej	Działanie 1 Zwiększenie liczby mieszkań socjalnych i komunalnych	1. Budowa oraz zabezpieczenie terenów inwestycyjnych pod budownictwo socjalne.
		Działanie 2. Utworzenie przedszkola oraz rozwój miejsc opieki dla najmłodszych dzieci	1. Budowa przedszkola oraz wspieranie inicjatyw w zakresie opieki nad dziećmi.
		Działanie 3. Budowa i modernizacja infrastruktury rekreacyjno-sportowej oraz kulturalnej	1. Budowa i modernizacja placów zabaw przy szkołach; 2. Modernizacja placów zabaw oraz miejsc wypoczynku i rekreacji w przestrzeni publicznej poszczególnych sołectw; 3. Wsparcie dla oddolnych inicjatyw zmierzających do zagospodarowania nieużytkowanych terenów na cele rekreacyjno-sportowe; 4. Budowa i modernizacja boisk sportowych zlokalizowanych przy placówkach oświatowych; 5. Wspieranie budowy/rozbudowy infrastruktury sportowej; 6. Rozbudowa/przebudowa sal/ gimnastycznych, hal o różnej kubaturze przy szkołach; 7. Rozbudowa/przebudowa obiektów sportowo-rekreacyjnych wraz z monitoringiem; 8. Budowa/przebudowa/remont infrastruktury kulturowej w tym świetlic wiejskich.
		Działanie 4. Rozwój systemu bezpieczeństwa w gminie	1. Budowa zbiornika przeciwpowodziowego Kątki-Wirki; 2. Dopuszczenie OSP w sprzęt ratowniczo-gaśniczy; 3. Budowa, rozbudowa, remont bazy jednostek OSP na terenie gminy, 4. Szkolenia; 5. Współpraca z innymi jednostkami działającymi w sferze bezpieczeństwa społecznego.
	Priorytet 2. Dynamizacja infrastruktury transportowej	Działanie 1. Poprawa bezpieczeństwa pieszych	1. Budowa i rozbudowa sieci chodników we wszystkich miejscowościach; 2. Dążenie i współpraca na rzecz budowy/przebudowy/modernizacji infrastruktury towarzyszącej drogom powiatowym i krajowym.

		Działanie 2. Budowa ścieżek rowerowych	1.Odbudowa i naprawa dróg transportu rolnego, połączona z przystosowaniem ich do potrzeb ruchu rowerowego; 2.Oznaczenia ścieżek rowerowych, rozwój infrastruktury ułatwiającej poruszanie się rowerem.
		Działanie 3. Budowa nowego oświetlenia drogowego oraz modernizacja istniejącego	1. Budowa i modernizacja oświetlenia ulicznego; 2.Wykorzystanie energooszczędnych technologii do oświetlenia ulicznego.
		Działanie 4. Zwiększenie ilości dróg utwardzonych w szczególności obsługujących tereny zabudowane	1. Rozbudowa infrastruktury drogowej na terenach przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe; 2.Remont, przebudowa i budowa lokalnych dróg gminnych (publicznych i wewnętrznych).
		Działanie 5. Zwiększenie i polepszenie dostępności do gruntów rolnych	1.Budowa, przebudowa oraz remont dróg transportu rolnego.
	Priorytet 3. Dynamizacja infrastruktury środowiska	Działanie 1. Wzrost liczby gospodarstw domowych przyłączonych do sieci kanalizacyjnej	1.Rozbudowa sieci kanalizacyjnej na terenie gminy; 2. Modernizacja stacji uzdatniania wody.
		Działanie 2. Zwiększenie liczby przydomowych oczyszczalni ścieków.	1. Wsparcie dla rozwoju przydomowych oczyszczalni ścieków; 2.Pomoc przy pozyskiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji w przydomowe oczyszczalnie ścieków; 3.Korzystne kształtowanie opłat za wywóz nieczystości ze zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków; 4.Odbudowa i konserwacja cieków wodnych oraz urządzeń melioracyjnych; 5.Wspieranie spółek wodnych.

		Działanie 3. Wdrażanie systemu gospodarki odpadami komunalnymi	1. Rozbudowa i modernizacja PSZOK w Marcinowicach; 2. Minimalizacja liczby odpadów przedostających się do środowiska poprzez stały monitoring; 3. Preferowanie selektywnej zbiórki odpadów; 4. Likwidacja dzikich wysypisk śmieci i rekultywacja terenów po nich; 5. Akcje informacyjne dotyczące szkodliwości i spalania odpadów niebezpiecznych; 6. Kontynuacja programu usuwania azbestu.
		Działanie 4. Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury oraz budynków publicznych i mieszkalnych w gminie	1. Promowanie odnawialnych źródeł energii; 2. Zmniejszenie energochłonności budynków mieszkalnych i publicznych; 3. Wykorzystanie instalacji OZE w budynkach; 4. Zastępowanie tradycyjnych systemów energetycznych ekologicznymi źródłami energii.
	Priorytet 4. Rozwój technologii informacyjno-komunikacyjnych	Działanie 1. Tworzenie i rozwój elektronicznych usług publicznych (e-usługi)	1. Rozwój elektronicznych usług publicznych oraz zwiększenie do nich dostępu dla mieszkańców (tj. informacja przestrzenna np. GIS, e-administracja, e-urząd, bezpieczeństwo kryzysowe); 2. Tworzenie, rozwijanie i integracja baz danych i zasobów cyfrowych wspomagających komunikację między podmiotami, procesy decyzyjne (e-usługi) i upowszechnianie komunikacji elektronicznej instytucji; 3. Stworzenie i wdrażanie nowych e-usług służących zwiększeniu uczestnictwa mieszkańców w procesach podejmowania decyzji w gminie; 4. Umożliwianie społeczeństwu korzystanie z zasobów cyfrowych m.ni. poprzez zwiększenie dostępu do usług elektronicznych i informacyjnych; 5. Zakup infrastruktury informatycznej; 6. Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu poprzez zapewnienie darmowego dostępu do Internetu.

Cel strategiczny 2. Wykorzystanie potencjału gminy w procesie rozwoju gospodarczego	Priorytet 1. Wzmocnienie funkcji turystycznej, kulturalnej i rekreacyjnej	Działanie 1. Rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, w tym szlaków turystycznych, edukacyjnych ścieżek rowerowych i pieszych	1. Utworzenie Gminnej Sieci Informacji Turystycznej; 2. Rozwój zintegrowanych szlaków turystycznych – tras rowerowych, pieszych i konnych; 3. Rozwój infrastruktury turystycznej – obiektów małej architektury tj. ławek, stojaków na rowery, zadaszonych miejsc przeznaczonych na odpoczynek, miejsc przystosowanych do grillowania i zabaw przy ognisku; 4. Budowa parkingów zlokalizowanych przy szlakach turystycznych; 5. Wykonanie tablic turystycznych zawierających informacje o historii miejsc i jego walorach przyrodniczych oraz oznakowanie szlaków turystycznych; 6. Wspieranie inicjatyw tworzenia nowych atrakcji turystyczno-rozrywkowych.
		Działanie 2. Podejmowanie inicjatyw na rzecz rozwoju kultury i sportu.	1. Poprawa stanu technicznego obiektów zabytkowych (wykonanie prac remontowo-konserwatorskich) 2. Przebudowa, rozbudowa oraz zmiana sposobu użytkowania obiektów zabytkowych 3. Rozwój i promocja oferty kulturalnej. 4. Kultywowanie lokalnych i narodowych tradycji 5. Budowa centrum integracji społeczno-kulturalnej (ośrodek kultury, biblioteka itp.); 6. Promocja imprez lokalnych nawiązujących do historii i tradycji gminy; 7. Wspieranie inicjatyw związanych z tworzeniem miejsc tradycji i kultury; 8. Współorganizacja wydarzeń sportowo-rekreacyjnych.
		Działanie 3. Tworzenie i rozwój gospodarstw agroturystycznych, ekoturystycznych oraz wiosek tematycznych.	1. Szkolenia na temat wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich i alternatywnych kierunków działalności gospodarczej prowadzonej przez gospodarstwa rolne; 2. Wspieranie działań na rzecz rozwoju rolnictwa ekologicznego; 3. Wspieranie przedsiębiorczości z zakresu agroturystyki i ekoturystyki; 4. Materiały promocyjne pokazujące walory turystyczne gminy oraz zawierające informacje o gospodarstwach agroturystycznych; 5. Wspieranie produktów lokalnych jako wizytówki gminy; 6. Reaktywacja zawodów tradycyjnych; 7. Budowa tematycznych ścieżek edukacyjnych.

	Priorytet 2 Pobudzenie gospodarcze przedsiębiorstw i lokalnej społeczności	Działanie 1. Rozwój przemysłu i wsparcie sektora rolno-spożywczego oraz przetwórstwa	1. Wsparcie innowacji w rolnictwie, nowych specjalizacji i rolnictwa ekologicznego; 2. Współpraca z organizacjami wspierającymi przedsiębiorczość; 3. Wsparcie organizowania się rolników i przedsiębiorców w grupy producenckie czy związki branżowe; 4. Rozwój pozarolniczych form działalności gospodarczej; 5. Promowanie idei przedsiębiorczości.
		Działanie 2. Utworzenie infrastruktury wspierającej rozwój przedsiębiorczości dla firm nowopowstających	1. Działania zmierzające do utworzenia Inkubatora Przedsiębiorczości; 2. Wsparcie dostępu przedsiębiorstw do kapitału zewnętrznego poprzez rozwój instrumentów finansowych w zakresie funduszy pożyczkowych i poręczeniowych; 3. Wsparcie usług doradczych dla przedsiębiorców i osób zamierzających podjąć działalność gospodarczą.
		Działanie 3. Ulepszenie przepływu informacji pomiędzy władzą lokalną a przedsiębiorcami	1. Rozwój systemu konsultacji władz Gminy z lokalnymi przedsiębiorcami; 2. Opracowanie zasad kontaktu Urzędu Gminy z przedsiębiorstwami drogą elektroniczną (np. powiadomienia SMS, utworzenie listy mailingowej, przesyłanie wiadomości pocztą elektroniczną itp.); 3. Prezentacja realizowanych projektów przez gminę oraz informacji o możliwościach pozyskania środków zewnętrznych.
		Działanie 4. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych	1. Rewitalizacja obszarów popegeerowskich; 2. Nadanie nowych funkcjonalności terenom zdegradowanym.
	Priorytet 3. Promocja gospodarcza Gminy	Działanie 1. Tworzenie i utrwalenie przyjaznego wizerunku gminy dla inwestorów	1. Współpraca z NGO i przedsiębiorstwami w celu utrwalania pozytywnego wizerunku gminy; 2. Udział w konkursach i rankingach.

		Działanie 2. Promocja oferty gospodarczej gminy	1. Wsparcie i organizacja wizyt potencjalnych inwestorów w gminie. 2. Przygotowanie i dystrybucja ofert inwestycyjnych 3. Współpraca w realizacji działań promocyjnych z władzami powiatowymi i regionalnymi 4. Utworzenie internetowej bazy ofert gospodarczych i inwestycyjnych 5. Współorganizacja targów, spotkań, konferencji i seminariów
	Priorytet 4 Współpraca w ramach partnerstw	Działanie 1. Rozwój współpracy zagranicznej, transgranicznej, krajowej, międzygminnej i regionalnej.	1. Budowa wzajemnych powiązań pomiędzy samorządami lokalnymi, i organizacjami pozarządowymi w dziedzinie kultury, sportu, edukacji i gospodarki; 2. Nawiązywanie nowych partnerstw; 3. Aplikowanie o środki unijne na realizację wspólnych projektów o charakterze zarówno inwestycyjnym jak i społecznym; 4. Rozwój w dziedzinie partnerstwa szkół, wydarzeń sportowych, a także w obszarze kultury (np. wymiana młodzieży, uczniów oraz nauczycieli, spotkania sportowców, kontakty między stowarzyszeniami sportowymi, koncerty oraz przedstawienia teatralne, wystawy sztuki, konferencje; 5. Współpraca oraz wymiana specjalistów oraz grup działających w dziedzinie kultury, pomocy społecznej i bezpieczeństwa.

Cel strategiczny 3. Podniesienie poziomu życia mieszkańców	Priorytet 1. Stworzenie godnych warunków życia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	Działanie 1. Rozwój usług opiekuńczych nad osobami starszymi i wymagającymi opieki	1. Rozpoznanie potrzeb w zakresie dziennej opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi; 2. Szkolenia dla kadry sprawującej opiekę nad osobami wymagającymi opieki; 3. Stworzenie systemu usług opiekuńczych; 4. Tworzenie i wspieranie dziennych ośrodków wsparcia.
		Działanie 2. Rozwój oferty kulturalno – edukacyjnej dla seniorów	1. Wspieranie funkcjonowania Klubów Seniora w poszczególnych sołectwach; 2. Organizacja imprez kulturalnych dla seniorów; 3. Podjęcie działań zmniejszających e-wykluczenie wśród seniorów.
		Działanie 3. Ułatwienie dostępu do rehabilitacji osobom wymagającym opieki/rehabilitacji	1. Wspieranie rozbudowy infrastruktury służącej rehabilitacji i rozwoju usług rehabilitacyjnych.
	Priorytet 2. Skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych	Działanie 1. Aktywizacja zawodowa grup szczególnie zagrożonych wykluczeniem na rynku pracy	1. Wspieranie organizacji szkoleń dla bezrobotnych, prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie użytecznych oraz staży, zmiany kwalifikacji; 2. Wspieranie przedsiębiorców w pozyskiwaniu pracowników; 3. Organizacja lokalnych targów pracy.

		Działanie 2. Wsparcie dla ekonomii społecznej	1.Działania informacyjne o zaletach ekonomii społecznej; 2. Wsparcie szkoleń dla osób chcących założyć spółdzielnię socjalną; 3.Wsparcie spółdzielni socjalnych w granicach obowiązujących przepisów.
		Działanie 3. Edukacja ekonomiczna i informatyczna	1.Organizacja i wspieranie szkoleń z zakresu ekonomii i przedsiębiorczości; 2.Szkolenia z zakresu funkcjonowania inkubatorów przedsiębiorczości; 3.Szkolenia z zakresu technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK/ICT).
		Działanie 4. Współpraca władz lokalnych z publicznymi służbami zatrudnienia w zakresie szkoleń i dostępu do ofert pracy	1.Rozwój bazy danych o ofertach pracy; 2.Organizacja spotkań przedsiębiorców z potencjalnymi pracownikami; 3.Współpraca przy szkoleniach.
		Działanie 5. Przeciwdziałanie patologiom społecznym	1.Kontynuacja działań profilaktycznych i interwencyjnych w szczególności w stosunku do dzieci i młodzieży; 2.Kontynuacja działań edukacyjnych i interwencyjnych dotyczących uzależnień; 3.Podnoszenie poziomu świadomości i wrażliwości na współczesne zagrożenia; 4.Kontynuacja i rozwój współpracy ze służbami porządkowymi.
	Priorytet 3. Utrzymanie wysokiego poziomu kształcenia dzieci i młodzieży	Działanie 1. Wzmocnienie kompetencji społecznych i obywatelskich	1.Kontynuacja i rozwój działań promujących uczniów zaangażowanych w działania prospołeczne; 2. Kontynuacja i rozwój zajęć kształtujących postawy obywatelskie i społeczne; 3.Kontynuacja i rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi; 5. Rozwijanie i propagowanie wolontariatu.
		Działanie 2. Podniesienie poziomu kompetencji kluczowych, rozwijanie zainteresowań uczniów i odkrywanie talentów .	1.Rozwój zajęć dodatkowych zgodnie z istniejącym zapotrzebowaniem i przystosowaniem do zmieniającej się rzeczywistości; 2.Wspieranie i motywowanie uczniów do rozwoju zainteresowań i uzdolnień; 3.Kontynuacja organizacji gminnych i ponadgminnych konkursów i olimpiad; 4. Szkolne doradztwo edukacyjne i zawodowe.

		Działanie 3. Wspieranie uczniów ze specjalnymi potrzebami	1.Pomoc specjalistów dla dzieci i młodzieży; 2.Pomoc materialna dla uczniów.
		Działanie 4. Wyposażenie w wiedzę i umiejętności korzystania z nowoczesnych technik umożliwiających sprawne funkcjonowanie we współczesnym świecie	1.Doposażenie szkół np. pracownia przedmiotowa, biblioteki itp.; 2.Kontynuacja podnoszenia kwalifikacji nauczycieli; 3.Wycieczki do parków wiedzy i parków technologicznych.
	Priorytet 4. Profilaktyka zdrowotna	Działanie 1. Koordynacja badań dzieci pod względem stanu zdrowia	1.Prowadzenie w placówkach oświatowych programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży.
		Działanie 2. Rozwój zajęć sportowo-rekreacyjnych i korekcyjnych	1.Rozwój oferty zajęć sportowo-rekreacyjnej dla dzieci i młodzieży; 2. Rozwój zajęć korekcyjnych; 3.Udział w zajęciach sportowych znanych sportowców, propagowanie aktywnego trybu życia.
		Działanie 3. Edukacja prozdrowotna rodziców	1.Akcja informacyjna w placówkach oświatowych na temat zagrożeń wynikających z zaniechania szczepień ochronnych; 2.Kontynuacja w programach dystrybucji mleka, warzyw i owoców w szkołach; 3.Współdziałanie z rodzicami w kształtowaniu zdrowych nawyków żywieniowych dzieci.

	Priorytet 5. Wzmocnienie i wsparcie inicjatyw lokalnej społeczności	Działanie 1. Utworzenie centrum obsługi NGO	1.Utworzenie zintegrowanego centrum obsługi NGO, pełniącego jednocześnie funkcję Inkubatora NGO.
		Działanie 2. Organizacja wydarzeń kulturalnych i sportowych w sołectwach	1.Organizacja i wspieranie imprez kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych zarówno masowych jak i szkolnych; 2. Wspieranie rozwoju stowarzyszeń, zrzeszeń i klubów sportowych propagujących aktywny tryb życia.
		Działanie 3. Aktywne uczestnictwo w programach odnowy wsi i LGD	1.Inicjowanie i udział w programach odnowy wsi; 2.Wspieranie LGD.

Cel strategiczny 1.

Zrównoważony rozwój poprzez poprawę stanu infrastruktury społecznej, technicznej i środowiskowej

Zrównoważony rozwój gminy Marcinowice musi dotyczyć sfery dotyczącej środowiska, ale znajduje również odniesienie do sfery społecznej i ekonomicznej. Koniecznym jest znalezienie równowagi pomiędzy aspektami środowiskowymi, a potrzebami mieszkańców tak, aby nie doprowadzić do migracji z obszarów wiejskich. Infrastruktura społeczna wymaga kompleksowych działań zmierzających do budowy, rozbudowy oraz przebudowy budynków i budowli pełniących funkcje edukacyjne, zdrowotne, socjalne i sportowe, kulturalne i rekreacyjne. Koniecznym jest rozwój przestrzeni publicznej w postaci np. budowy przedszkola. Budowa przedszkola pozwoli rozwiązać jeden z głównych problemów mieszkańców gminy Marcinowice, jakim jest opieka nad dziećmi. Jednocześnie przyczyni się do większej aktywności zawodowej rodziców. Równocześnie ważnym aspektem jest modernizacja infrastruktury szkolnej. Powinna ona polegać na remontach, rozbudowie, przebudowie funkcjonujących obiektów sportowych, placów zabaw i boisk. Poprawi to nie tylko dostępność uczniów do placów zabaw i infrastruktury sportowej. Stworzy miejsca, w których będą mogli spotykać się mieszkańcy wsi. Tworzenie centrum miejscowości jest czynnikiem pozytywnie wpływającym na rozwój obszarów wiejskich co podnosi jej atrakcyjność. Bardzo duże znaczenie dla rozwoju gminy Marcinowice ma rozwój infrastruktury drogowej. Działania gminy będą zmierzały do modernizacji dróg gminnych, przejawiającej się m.in. poprawą stanu technicznego nawierzchni oraz zatok dla autobusów. Kontynuowane będą inwestycje przebudowy dróg gruntowych i zastępowanie ich drogami o nawierzchni twardej. Drogi transportu rolnego powinny pełnić również funkcję turystyczną tj. trasa rowerowa lub konna. Przebudowie dróg towarzyszyć powinna także budowa chodników i ścieżek rowerowych. Ścieżki rowerowe winny połączyć miejscowości ułatwiając komunikację między nimi. Pozwoli to, nie tylko na zacieśnianie więzi sąsiedzkich, ale także na rozwój turystyki i rekreacji. Chodniki powinny powstać w każdej miejscowości, co powinno być standardem, poprawiając bezpieczeństwo

mieszkańców. Inwestycjom drogowym towarzyszyć będzie budowa i modernizacja oświetlenia ulicznego. W wyniku powyższych działań wzrośnie bezpieczeństwo mieszkańców oraz zmniejszą się koszty energii elektrycznej, a pośrednio, emisja szkodliwych gazów do środowiska, ponieważ w większości zostaną wykorzystane technologie energooszczędne. Kolejnym celem strategicznym będą inwestycje obejmujące budowę, rozbudowę, modernizację sieci kanalizacyjnej i wodociągowej, co znacznie wpłynie nie tylko na środowisko naturalne ale również na zwiększenie dostępności. Realizacja tego celu oparta będzie w większości na działaniach inwestycyjnych przy towarzyszących działaniach tzw. miękkich. Działania miękkie będą zmierzały do zwiększenia świadomości ekologicznej mieszkańców w takich kwestiach jak np. dzikie wysypiska śmieci itp.

Priorytet 1. Dynamizacja infrastruktury społecznej

Szerokim spektrum potrzeb jest rozwój infrastruktury społecznej, do której zaliczyć należy inwestycje w infrastrukturę mieszkaniową, edukacyjną, sportową, kulturową i rekreacyjną. Pierwsza grupa działań dotyczy rozwoju budownictwa. Podstawą systemu mieszkalnictwa musi pozostać budownictwo indywidualne. Zadaniem władz lokalnych będzie przede wszystkim jego wsparcie poprzez uporządkowanie prawa miejscowego (miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego) oraz inwestycje w infrastrukturę techniczną, umożliwiającą podłączenie nieruchomości do kluczowych mediów. Budownictwo indywidualne powinno zostać uzupełnione przez budownictwo socjalne. Adresatem przedsięwzięcia będą przede wszystkim osoby o najniższych dochodach, które wymagają pomocy publicznej. Powinny być realizowane remonty budynków czynszowych. Efektem podjętych działań winien być wzrost liczby budynków mieszkalnych oraz większa dostępność mieszkań. Podejmowane działania prowadziłyby także do poprawy standardu technicznego budynków i mieszkań. Ważnym czynnikiem decydującym o osiedleniu i posiadaniu potomstwa jest powszechny dostęp do opieki nad małymi dziećmi. Realizacja niniejszego priorytetu powinna uwzględniać budowę przedszkola dostosowanego do potrzeb mieszkańców. Dostęp do przedszkola umożliwi podjęcie zatrudnienia przez oboje rodziców, a tym samym, przyczyni się do wzrostu zamożności lokalnej społeczności. Przebudowie, rozbudowie infrastruktury edukacyjnej towarzyszyć będzie budowa, rozbudowa, przebudowa sal gimnastycznych, boisk sportowych oraz placów zabaw. Place zabaw i boiska sportowe

powinny zostać zaopatrzone w nowe urządzenia umożliwiające wszechstronne użytkowanie. Z infrastruktury korzystać będą dzieci, młodzież, a także dorośli mieszkańcy. Poza czasem pracy szkół i przedszkola, powyższa infrastruktura pełnić będzie funkcję centrów miejscowości, które wpłyną na integrację danych sołectw. Potrzebna będzie także modernizacja placów zabaw funkcjonujących poza placówkami edukacyjnymi. Wskazana jest również stopniowa budowa i rozbudowa sieci świetlic wiejskich oraz modernizacja już istniejących.

Priorytet 2.

Dynamizacja infrastruktury transportowej

Rozwój społeczno-gospodarczy gminy Marcinowice oparty jest na sprawnej sieci drogowej. Dobre połączenia drogowe zapewnią wzrost przedsiębiorczości. Wpłynie to pozytywnie na rynek pracy. Dobre drogi mają również wpływ na turystykę, ponieważ pozwalają także dotrzeć sprawnie i bezpiecznie turystom, którzy będą chętnie odwiedzać gminę Marcinowice. Wpłynie to również na podniesienie standardu życia mieszkańców gminy poprzez rozwój np. gospodarstw agroturystycznych. Dynamizacja infrastruktury drogowej wymaga przede wszystkim poprawy stanu technicznego istniejących dróg gminnych. Jednocześnie, należy kontynuować proces zastępowania dróg gruntowych drogami o utwardzonej nawierzchni. Powinny powstawać nowe, utwardzone drogi łączące osiedla. Działania takie, traktować należy jako inwestycję, gdyż poprzez budowę dróg zwiększa się atrakcyjność działek budowlanych, a to prowadzi do wzrostu liczby mieszkańców i zwiększenia wpływów podatkowych do budżetu gminy. Należy pamiętać już o istniejących drogach, które trzeba utrzymać w należytym stanie. Równocześnie powinno się je dostosowywać do potrzeb turystyki rowerowej. Rozwój infrastruktury transportowej musi się wiązać z poprawą bezpieczeństwa zarówno pieszych jak i innych użytkowników dróg. Na poprawę bezpieczeństwa wpłynie budowa chodników, przebudowa zatok autobusowych. Na rozwój gminy mają wpływają nie tylko chodniki czy drogi, ale również ścieżki rowerowe, których w chwili obecnej nie ma na terenie gminy Marcinowice. W związku z czym, modernizacji dróg powinny towarzyszyć również działania zmierzające do rozwoju ścieżek rowerowych, łączących poszczególne miejscowości. Działania takie nie tylko poprawią stan środowiska naturalnego (poprzez ograniczanie niskiej emisji), ale również posłużą promocji turystyki i rekreacji. Przyczynią się zwłaszcza do rozwoju

turystyki weekendowej. Poprzez budowę ścieżek rowerowych poprawi się dostępność miejsc atrakcyjnych turystycznie. Dodatkowo ścieżki rowerowe zwiększą bezpieczeństwo i mobilność mieszkańców i usprawnią nawiązywanie kontaktów pomiędzy mieszkańcami poszczególnych miejscowości. Wskazane jest, aby przy rozwoju ścieżek rowerowych brać pod uwagę istniejące drogi gruntowe. W/w działaniom towarzyszyć będzie rozbudowa i modernizacja oświetlenia ulicznego. W konsekwencji zwiększy się bezpieczeństwo zarówno mieszkańców, jak i innych użytkowników dróg. W wyniku powyższych działań zmniejszą się koszty energii elektrycznej, a pośrednio, emisja szkodliwych gazów do środowiska ponieważ w większości zostaną wykorzystane technologie energooszczędne. Działanie to przyczyni się pośrednio do poprawy jakości powietrza na Dolnym Śląsku.

Priorytet 3. Dynamizacja infrastruktury środowiska

Występowanie cennych przyrodniczo terenów stanowi podstawę rozwoju turystyki w gminie Marcinowice. Wysoka jakość środowiska wpływa na wzrost poziomu życia mieszkańców. Inwestycje w środowisko wpływają na atrakcyjność miejscowości, co wpływa pozytywnie na napływ nowych mieszkańców z okolicznych miast takich jak Wrocław oraz inwestorów. Kluczowym działaniem, służącym realizacji niniejszego priorytetu, będzie uporządkowanie systemu odprowadzenia i oczyszczania ścieków w gminie. Na obszarach nie objętych siecią kanalizacyjną, ścieki odprowadzane są do zbiorników bezodpływowych, które mogą być nieszczelne. Dodatkowym problemem jest wywóz ścieków na grunty własne lub odprowadzanie ich do rowów, cieków czy też bezpośrednio do ziemi. Antidotum na powyższe praktyki będą wielokierunkowe działania, do których zaliczyć należy wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków, rozwój sieci kanalizacyjnej i przyłączenie do niej kolejnych gospodarstw domowych, edukacja proekologiczna mieszkańców. Priorytetowo traktowana będzie rozbudowa sieci kanalizacyjnej, prowadząca do zwiększenia skanalizowania gminy Marcinowice. Nie zawsze budowa kanalizacji znajduje uzasadnienie ekonomiczne. Dotyczy to zwłaszcza miejscowości o rozproszonej zabudowie oraz usytuowanych na terenach górskich. W tym przypadku, koszty budowy i eksploatacji instalacji byłyby zbyt wysokie w relacji do możliwości finansowych mieszkańców. W miejscowościach o rozproszonej zabudowie, a także położonych na terenach górskich

porządkowanie gospodarki ściekowej będzie nadal koncentrować się na wspieraniu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków. Koniecznym jest usprawnienie systemu gospodarki odpadami, m.in. poprzez likwidację dzikich wysypisk śmieci. Nowoczesny system gospodarki odpadami należy oprzeć o efektywny recykling. Racjonalnie i konsekwentnie prowadzona polityka promowania segregacji odpadów, powinna doprowadzić do zminimalizowania udziału odpadów zmieszanych w łącznej masie odpadów. Gmina Marcinowice, realizując ustawowe obowiązki wynikające wprost z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, utworzyła w Marcinowicach punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK). Wysoka jakość środowiska naturalnego, wymagać będzie, zastosowania przez mieszkańców gminy nowoczesnych i proekologicznych systemów grzewczych. W wyniku podjętych działań, powinno wzrosnąć znaczenie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych. Równocześnie, poprawie ulegnie efektywność energetyczna budynków. Aktualnie niska efektywność energetyczna budynków jest problemem, związanym wprost ze zjawiskiem niskiej emisji. Problem ten, odczuwalny jest w okresie grzewczym, gdyż dla ogrzewania mieszkań oraz budynków użyteczności publicznej wykorzystywane są nieefektywne systemy grzewcze, a niewystarczająca izolacja termiczna budynków rzutuje na nadmierne zużycie energii.

Priorytet 4.

Rozwój technologii informacyjno-komunikacyjnych

Rezultatem tego priorytetu powinno być zwiększenie uczestnictwa obywateli w życiu publicznym poprzez poprawę dostępności informacji i zasobów publicznych. Nowa perspektywa finansowa UE daje możliwość przyspieszenia i wdrożenia usług elektronicznych. Wdrożenie i rozbudowa pozwoli rozszerzyć wachlarz publicznych usług świadczonych przez administrację. Powyższe działania gminy przełożą się na budowę przyjaznego i otwartego społeczeństwa. Zwiększy się dostępność i wykorzystanie publicznych usług na terenie nie tylko gminy Marcinowice ale i w całym regionie. Mieszkańcy chętnie biorą udział w działaniach związanych z życiem publicznym za pośrednictwem Internetu. Realizacja tego priorytetu pozwoli wzmocnić i zwiększyć kapitał społeczny, a tym samym będzie spójna z wizją SRWD 2020. Koniecznym jest zakup infrastruktury informatycznej, co przyczyni się do efektywniejszych działań związanych z koncepcją open government. Realizacja tego priorytetu pozwoli rozszerzyć ofertę e-usług

świadczonych przez gminę Marcinowice. Planowane działania będą skoncentrowane na rozwoju e-administracji, e-szkoły, Systemie Informacji Przestrzennej – GIS oraz systemie bezpieczeństwa itp. Rozszerzenie oferty e-usług publicznych będzie stanowiła wsparcie, które jest również skierowane do grup zagrożonych wykluczeniem cyfrowym.

Cel strategiczny 2.

Wykorzystanie potencjału gminy w procesie rozwoju gospodarczego

Rozwój gospodarczy wpływa na wzrost standardu życia mieszkańców, lepszą sytuację socjalną oraz większe bezpieczeństwo publiczne. Działania gminy zmierzają do efektywnego wykorzystania posiadanego potencjału, w ramach istniejącego ładu prawnego i ekonomicznego. Równocześnie gospodarka, aby się rozwijać musi ulepszać materialne i osobowe czynniki produkcji. Szansę na rozwój mają te obszary, które wykorzystają zewnętrzne czynniki rozwoju i włączą się w proces wymiany dóbr i usług, Rozwój ten jest niezbędny, gdyż prowadzi do zwiększenia się zarówno wpływów do budżetu gminy, jak i dochodów mieszkańców. Działania w ramach tego celu powinny doprowadzić do wzmocnienia możliwości inwestycyjnych gminy oraz wzrostu jej atrakcyjności inwestycyjnej. Docelowo powinna zwiększyć się liczba podmiotów gospodarczych oraz generowanych przez nie miejsc pracy. Jednym z priorytetów jest wykorzystanie zasobów przyrodniczych gminy, w celu rozwoju turystyki. Usytuowanie w pasie Wrocław – Świdnica – Wałbrzych sprawia, że gmina może aktywnie działać w kierunku rozwoju przemysłu. Rozwój turystyki, powinien opierać się z jednej strony na turystyce weekendowej korzystając z bliskiego sąsiedztwa Wrocławia, Świdnicy i Wałbrzycha oraz wykorzystywać m.in. góry Ślęży oraz europejskiego rowerowego „Szlaku bursztynowego” EuroVelo 9, a z drugiej strony, na bardziej elitarnej agroturystyce i ekoturystyce z wykorzystaniem produktu lokalnego. Wskazane jest podjęcie działań, zmierzających do rozwoju infrastruktury turystycznej, takiej jak: szlaki turystyczne, ścieżki rowerowe, ścieżki edukacyjne, tablice informacyjne, obiekty małej architektury. Działania te wzmocnią pozycję konkurencyjną prywatnych podmiotów świadczących usługi turystyczne. Należy wspierać inicjatywy zmierzające w kierunku agroturystyki i ekoturystyki. Wsparcie to powinno być dostępne na

wszystkich etapach prowadzenia działalności i obejmować m.in. działalność informacyjną oraz pomoc w pozyskaniu środków finansowych. Naturalną podstawę rozwoju gminy Marcinowice stanowi rolnictwo. Rozwój na jego bazie przemysłu przetwórczego powinien zapewnić stałe źródło dochodów rolnikom, a tym samym podnieść poziom życia mieszkańców z terenu gminy Marcinowice. Wzmocnienie potencjału przetwórczego, powinno być realizowane na bazie działań konsolidacyjnych, związanych z tworzeniem grup producenckich i klastrów. Sąsiedztwo strefy i podstref specjalnych stref ekonomicznych sprawia, że na terenie gminy mogą powstawać również przedsiębiorstwa kooperujące z podmiotami zlokalizowanymi w SSE. Rozwój gospodarczy osiągnięty zostanie zarówno dzięki napływowi inwestorów zewnętrznych, jak i w rezultacie wzrostu aktywności gospodarczej lokalnej społeczności. Wzrost przedsiębiorczości oraz aktywność lokalną osiągnąć można m.in. poprzez utworzenie inkubatora przedsiębiorczości. Rozwój gospodarczy gminy Marcinowice powinien zostać połączony z działaniami „miękkimi” tzn. powinien być wsparty aktywnymi działaniami promocyjnymi, skierowanymi w kierunku rozpoznawalności pod względem inwestycyjnym jak i turystycznym.

Priorytet 1.

Wzmocnienie funkcji turystycznej, kulturalnej i rekreacyjnej

Wzmocnienie funkcji turystyczno-rekreacyjnej będzie opierała się na produkcji turystycznym jakim jest krajobraz połączony z turystyką pieszą i rowerową w połączeniu ze zwiedzaniem lokalnych zabytków. Analizując położenie gminy Marcinowice, można stwierdzić, że dominować będzie turystyka weekendowa. W związku z czym działania gminy powinny się koncentrować na poszerzeniu rozwoju infrastruktury publicznej związanej z turystyką i rekreacją. Ważnym działaniem jest powstawanie i oznakowanie szlaków turystycznych, które będą przystosowane do wędrówek pieszych, rowerowych i konnych. Na trasie szlaków powinny powstać elementy małej architektury, które stwarzałyby możliwość wypoczynku podczas wędrówek. W celu rozwoju turystyki można wykorzystać istniejące już drogi transportu rolnego, które obecnie używane są najczęściej tylko przez rolników. Niezbędnym będzie działanie polegające na remoncie, odrestaurowaniu obiektów zabytkowych, będących własnością gminy jak i prywatnych podmiotów. Realizacja w/w zadania wpłynie pozytywnie na wizerunek poszczególnych miejscowości jak i całego terenu gminy Marcinowice. W miejscach kluczowych założono stworzenie parkingów, ławeczek,

tablic informacyjnych i stojaków na rowery. Wzmocnienie infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej stanowić będzie impuls do wzrostu liczby i rozwoju wewnętrznego podmiotów świadczących usługi turystyczne i rekreacyjne. Podkreślić należy, że w chwili obecnej sektor turystyczny nie wykorzystuje w całości potencjału, jaki wynika z uwarunkowań przyrodniczych, jakim jest np. góra Ślęza i jej okolice. Działania skierowane w tym kierunku powinny wpłynąć na rozwój liczby podmiotów świadczących usługi noclegowe. Jednocześnie należy podjąć działania w kierunku promocji świadczonych usług na terenie gminy Marcinowice. Wzmocnienie funkcji agroturystyki oraz ekoturystyki wpłynie pozytywnie na rozwój obszarów wiejskich. Gospodarstwa powinny poszerzyć swoją ofertę o własną produkcję wyrobów spożywczych. Należy podjąć działania prowadzące do rozwoju i promocji lokalnych produktów kulinarnych wykorzystujących tradycję. Równoległe z rozwojem infrastruktury turystycznej, należy podjąć działania zmierzające do wzrostu świadomości samych mieszkańców z terenu gminy.

Priorytet 2

Pobudzenie gospodarcze przedsiębiorstw i społeczności lokalnej

Pobudzenie gospodarcze gminy Marcinowice nie może być ukierunkowane wyłącznie w oparciu o inwestorów zewnętrznych. Istotnym działaniem jest wykorzystanie potencjału, którym są mieszkańcy gminy. Z jednej strony należy wspomagać lokalnych przedsiębiorców i tworzyć im sprzyjające warunki do rozwoju, a z drugiej strony pobudzić aktywność gospodarczą mieszkańców. Nowo powstałym przedsiębiorstwom należy pomóc w związku z czym zachodzi potrzeba inkubacji tych przedsiębiorców. Wskazane są działania w kierunku utworzenia Inkubatora Przedsiębiorczości, gdzie przedsiębiorca uzyskałby wsparcie ze strony specjalistów. Ważne znaczenie w pobudzaniu przedsiębiorczości ma obowiązująca stawka dotycząca podatku od nieruchomości i od środków transportu, która nigdy nie była ustalana na maksymalnym poziomie. W związku z czym była jedną z niższych w regionie. Powyższe działania, pozwolą obniżyć początkowe koszty funkcjonowania przedsiębiorstw i umożliwią im wejście na rynek. Należy rozwijać system przepływu informacji do przedsiębiorstw. Uruchomiony zostanie internetowy Punkt Obsługi Przedsiębiorcy, w którym przedsiębiorcy otrzymają wiedzę na temat dostępnych środków pomocowych. W tym samym miejscu, przedsiębiorcy uzyskają także informacje

o inwestycjach realizowanych na terenie gminy. Powyższe, pozwoli lokalnym przedsiębiorcom sprawniej poruszać się na rynku.

Priorytet 3.

Promocja gospodarcza gminy

Gmina Marcinowice, budując swój wizerunek, powinna skoncentrować się na reklamie i promocji, modernizacji wizualnej oraz partnerstwie sektora publicznego, gospodarczego i społecznego. Niezbędnym jest wzmocnienie wizerunku gminy jako miejsca przyjaznego inwestorom. Służyć temu powinna promocja Punktu Obsługi Przedsiębiorcy świadczącego kompleksową pomoc inwestorom. Przeprowadzić również należy akcję informacyjną skierowaną do aktualnych i przyszłych przedsiębiorców, w której przedstawione zostaną możliwości i zasady wsparcia lokalnego i regionalnego. Efektywność prowadzonej polityki promocyjnej, wymaga przygotowania materiałów promocyjnych oraz przeprowadzenia kampanii reklamowej w Internecie i w prasie branżowej. Oferta terenów inwestycyjnych powinna zostać zaprezentowana na targach nieruchomości oraz innych targach i wystawach branżowych. Elementem promocji gospodarczej gminy będzie również internetowa, zintegrowana baza ofert gospodarczych i inwestycyjnych. W niniejszej bazie zamieszczane będą nie tylko informacje z Urzędu Gminy, ale również oferty współpracy przedsiębiorstw zlokalizowanych zarówno na terenie gminy, jak i poza nią. Ważnym działaniem promocyjnym, powinien być udział gminy w konkursach i rankingach. Wskazane jest, aby w działanie to, angażowała się lokalna społeczność.

Priorytet 4

Współpraca w ramach partnerstw

Gmina Marcinowice chce być gminą przyszłości i perspektyw. W dzisiejszych czasach, gdzie społeczeństwo staje się społeczeństwem informacyjnym, koniecznym jest rozwijanie podejścia wieloaspektowego. Aby wykorzystać potencjał mieszkańców koniecznym jest nawiązywanie trwałej współpracy ukierunkowanej na efektywne działania, które wzajemnie się wzbogacają. Zgodnie z zasadami UE partnerstwo jest podstawą

funkcjonowania, ponieważ dzięki niemu możliwe jest efektywne wykorzystanie funduszy. Aby poszerzyć horyzonty i jak najlepiej wykorzystać nową perspektywę finansową UE wskazanym jest nawiązywanie nowej współpracy w ramach partnerstw.

Cel strategiczny 3.

Podniesienie poziomu życia mieszkańców

Zadaniem gminy jest zbiorowe zaspokajanie potrzeb mieszkańców, a tym samym przyczynianie się do wzrostu ich poziomu życia. Współpraca władz lokalnych z mieszkańcami na poziomie współdecydowania i współdziałania jest czynnikiem stymulującym rozwój społeczny. Jednym z kierunków działań władz gminy Marcinowice jest troska o słabszych. Zapewnienie grupom zagrożonym wykluczeniem społecznym, ekonomicznym i technologicznym godziwych warunków życia. Dużym wyzwaniem stały się działania skierowane do osób starszych oraz odejście od modelu rodzin wielodzietnych. Coraz częściej rodziny nie są w stanie zapewnić należytej opieki seniorom. W związku z tym gmina Marcinowice ukierunkowuje swoje działania w rozwój opieki nad osobami starszymi. Koniecznym jest podniesienie standardu opieki nad osobami starszymi, niepełnosprawnymi oraz wspomaganie rodzin zajmujących się opieką nad seniorem w tym kierunku. Dzięki takim rozwiązaniom rodziny osób starszych będą miały szansę powrotu na rynek pracy, co wpłynie pozytywnie na ich sytuację materialną. Ważnym elementem w ramach działania związanego z seniorami będzie również ich aktywizacja polegająca na zwiększeniu oferty kulturalnej, edukacyjnej i rekreacyjnej. Realizacja tego celu będzie się również opierała na wsparciu innych grup, które są zagrożone wykluczeniem. Ważnym elementem podjętych działań będzie wsparcie osób niepełnosprawnych i wymagających opieki, która powinna polegać na całościowym pakiecie świadczeń ułatwiających funkcjonowanie rodzin. Jednocześnie władze gminy kładą nacisk na utrzymanie wysokiego poziomu edukacji. Dotyczy to zarówno poprawy bazy materialnej, jak i przede wszystkim, jakości kształcenia. Gmina i podległe jej jednostki powinny uczestniczyć w programach zmierzających do poszerzenia oferty edukacyjnej. Szczególnie ważne jest poszerzenie oferty nauki języków obcych oraz wprowadzenie dodatkowych zajęć z różnych dziedzin. Realizacja

niniejszego celu strategicznego wymaga również podjęcia działań związanych z profilaktyką zdrowotną. Służyć temu powinny działania zmierzające do poszerzenia wiedzy mieszkańców na temat zdrowego stylu życia, a także ograniczające ryzyko zachorowań (np. uświadamianie znaczenia szczepień ochronnych). Szczególny nacisk należy położyć na przeciwdziałanie tzw. chorobom cywilizacyjnym. W celu osiągnięcia lepszych rezultatów, władze placówek oświatowych, we współpracy z rodzicami powinny zaangażować się w różnego rodzaju akcje. Zaangażowanie mieszkańców w życie gminy jest nieodłącznym warunkiem powodzenia wszelkich działań. Niebezpiecznym zjawiskiem, jest zanik więzi międzyludzkich, co wpływa na niechęć mieszkańców w angażowanie się w życie gminy oraz miejscowości, w której mieszkają. Konieczne są działania polegające na integracji mieszkańców w celu likwidacji podziałów na „starych” i „nowych” mieszkańców. Priorytetem działań będzie wzmocnienie integracji społecznej mieszkańców poprzez ich aktywizację wokół wspólnych celów. Zachęcanie do działań na rzecz gminy i swojej miejscowości. Służyć temu powinno wsparcie organizacji pozarządowych np. poprzez utworzenie centrum obsługi NGO lub inkubatora NGO.

Priorytet 1.

Stworzenie godnych warunków życia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

Zapewnienie godnego życia osobom zagrożonym wykluczeniem jest powinnością społeczeństwa. Pamiętać należy, że wzrost poziomu życia w gminie dotyczy wszystkich mieszkańców, a gmina jest tak zamożna, jak zamożni są jej najślabi ekonomicznie mieszkańcy. Priorytetowe będą działania dotyczące opieki nad ludźmi starszymi i niepełnosprawnymi. Ważne jest uruchomienie ośrodka sprawującego opiekę dzienną. Sytuacja taka, umożliwi aktywizację zawodową osób, które dotychczas były wyłączone z rynku pracy, gdyż sprawowały stałą opiekę nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi. Kadre opiekuńczą, poszerzyć można o przekwalifikowanych mieszkańców gminy. Działania gminy powinny dążyć do likwidacji barier architektonicznych. Również większy nacisk powinien zostać położony na dostęp do specjalistów z dziedziny geriatrici oraz opieki wykwalifikowanych pielęgniarek. Troska o seniorów i osoby niepełnosprawne nie może wyłącznie ograniczać się do zapewnienia im opieki. Działania podjęte w ramach niniejszego priorytetu powinny w równym stopniu zmierzać do aktywizacji osób starszych

i wykorzystania ich potencjału dla rozwoju gminy. Koniecznym jest przygotowanie oferty kulturalnej, edukacyjnej i sportowej, która byłaby dostosowana do potrzeb seniorów. Istotna będzie realizacja kursów, pozwalających na zdobycie nowych kompetencji i włączenie seniorów do społeczeństwa cyfrowego. Gmina promować będzie inicjatywy zmierzające do powstawania nowych organizacji seniorów. Pomoc, będą mogły otrzymać, także już istniejące organizacje.

Priorytet 2.

Skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych

Realizacja niniejszego priorytetu, wiąże się z podjęciem działań wspierających politykę prorodzinna. Należy również dążyć do przeciwdziałania patologiom i problemom społecznym. Polityka prorodzinna realizowana będzie przede wszystkim poprzez rozwój infrastruktury społecznej tak, aby wszystkie dzieci miały zapewnione miejsca w przedszkolu, które musi zostać zbudowane w najbliższej przyszłości. Należy także kontynuować działania zmierzające do zapewnienia opieki nad dziećmi w ramach świetlic przyszkolnych tak, aby umożliwić obojgu rodzicom podjęcie pracy zawodowej w wymiarze pełnego etatu. Z drugiej strony, we współpracy z innymi instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi należy objąć opieką rodziny zmagające się z problemami, w tym rodziny dysfunkcyjne. Pomoc niniejszą mogą zapewnić asystenci rodziny, którzy będą służyć radą przy rozwiązywaniu problemów związanych z bieżącym funkcjonowaniem rodziny. Stały kontakt asystenta rodziny pozwoli nie tylko uniknąć podejmowania przez nią decyzji o negatywnych skutkach, ale także umożliwi szybką identyfikację ewentualnych problemów. Szczególny nacisk należy położyć na kontynuację działań zmierzających do aktywizacji zawodowej grup zagrożonych wykluczeniem na rynku pracy. Należy także kontynuować działania zmierzające do ograniczenia bezrobocia wynikającego z niedopasowania kwalifikacji pracowników do potrzeb rynku. W związku z czym należy promować szkolenia po których potencjalny pracownik zwiększy swoje szanse na znalezienie pracy u konkretnego pracodawcy. Pomoc powinny otrzymać osoby zamierzające otworzyć działalność gospodarczą. Należy prowadzić działania informacyjne o korzyściach płynących z samozatrudnienia. Konieczne jest wzmocnienie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej. Szczególne wsparcie powinny otrzymać osoby zamierzające powołać do życia spółdzielnie

socjalne. Spółdzielnie socjalne, powinny być preferowane (w granicach prawa) przy realizacji zadań publicznych będących w kompetencji gminy. W ramach realizacji niniejszego priorytetu pożądana będzie realizacja szkoleń i warsztatów pozwalających osobom 50+ na odnalezienie się na rynku pracy. Kluczowym wyzwaniem przed jakim staje gmina Marcinowice to przeciwdziałanie patologiom społecznym takim jak: alkoholizm, narkomania, przemoc. Znamienne jest, że powyższe problemy dotyczą ludzi w różnym wieku i wywodzących się z różnych środowisk. Należy podjąć działania zmierzające zarówno do eliminacji przyczyn jak i skutków patologii. Szczególną opieką musi zostać objęta młodzież szkolna. W niniejszym zakresie gmina współpracować powinna zarówno z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, jak również z organizacjami pozarządowymi i lokalnymi liderami.

Priorytet 3.

Utrzymanie wysokiego poziomu kształcenia dzieci i młodzieży

Edukacja jest procesem ciągłym, który trwa przez całe życie. Istotnym jest zapewnienie i utrzymanie na wysokim poziomie usług edukacyjnych na wszystkich szczeblach. Dobry i sprawny system edukacji jest fundamentem rozwoju społecznego, który umożliwia zdobycie niezbędnych kwalifikacji. Aby zapewnić mieszkańcom gminy Marcinowice usługi edukacyjne na najwyższym poziomie władze gminy powinny zapewnić odpowiednią infrastrukturę edukacyjną. Jednak działania nie powinny być skierowane tylko w stronę „twardych” projektów, ale również w działania tzw. „miękkie”. Odnoszenie nowych sukcesów oraz utrzymanie wysokiego poziomu kształcenia wymaga kontynuacji i rozwoju działań związanych z zajęciami dodatkowymi dla uczniów oraz rozwijaniem ich zainteresowań. Wskazane jest położenie nacisku na nauki ścisłe tj. matematyka, fizyka, informatyka itp. Ważne będą także działania związane z nauką języków obcych. Aby zajęcia były atrakcyjne dla uczniów, wskazane jest wprowadzenie zajęć terenowych. Konieczne będą działania związane z infrastrukturą edukacyjną polegające na unowocześnianiu pracowni specjalistycznych itp. Kluczowym elementem będą również działania informacyjne skierowane do dzieci w kwestii dotyczącej odmienności bądź niepełnosprawności. Takie działania w znacznym stopniu powinny zmniejszyć zjawisko, jakim jest dyskryminacja spowodowana niewiedzą.

Priorytet 4.

Profilaktyka zdrowotna

Realizacja tego priorytetu będzie polegała na działaniach związanych z edukacją zdrowotną, profilaktyką i monitoringiem zdrowia dzieci. Koniecznym jest położenie nacisku na koordynację badań dzieci i młodzieży szkolnej, co pozwoli na szybką reakcję i wpłynie na dalsze działania. Badania realizowane w szkołach i w ośrodkach zdrowia pozwolą nie tylko określić stan zdrowia dzieci i młodzieży, ale również będą punktem wyjścia do wskazania dalszych działań. W ramach monitoringu stanu zdrowia dzieci i młodzieży powinny być kontynuowane badania stomatologiczne. Realizacja niniejszego priorytetu wymaga też rozwinięcia systemu zajęć korekcyjnych. Zajęciami objąć należy wszystkie osoby posiadające wskazania lekarskie. Bardzo ważnym elementem tych działań będzie promocja zdrowych nawyków żywieniowych dla uczniów oraz aktywność ruchowa. Zachęcać do takiego trybu życia powinny lekcje WF-u z udziałem np. znanych sportowców, którzy propagują zdrowy styl życia. W realizację tych działań powinny również zostać zaangażowani rodzice, którzy również będą promować taki tryb życia poza szkołą.

Priorytet 5.

Wzmocnienie i wsparcie inicjatyw lokalnej społeczności

Rozwój lokalny silnie związany jest z aktywnością społeczną. We współczesnym świecie duży wpływ na rozwój mają organizacje pozarządowe. Działają one wewnątrz lokalnej społeczności, w związku z czym znają i rozumieją lokalne potrzeby, a tym samym są w stanie sprawnie i skutecznie realizować niektóre zadania publiczne. Niestety funkcjonujące organizacje pozarządowe borykają się z takimi problemami jak ograniczone środki finansowe. Dla realizacji powyższego priorytetu wskazane jest po pierwsze utworzenie centrum obsługi NGO, które będzie pełnić funkcję tzw. inkubatora oraz po drugie wspieranie szkoleń dla lokalnych liderów. W takim miejscu aktualni i potencjalni działacze organizacji pozarządowych, będą mogli otrzymać wiedzę niezbędną do założenia i kierowania organizacją. Centrum, spełni również funkcję łącznika pomiędzy NGO, a władzami gminy. Realizacja niniejszego priorytetu zwiększy udział organizacji pozarządowych

w przedsięwzięciach kulturalnych, edukacyjnych i sportowych realizowanych na terenie gminy. Korzystając ze wsparcia władz, będą mogli w większym zakresie angażować się w różne programy np. Program Odnowy Wsi.

Tabela 6: Matryca komplementarności celów strategicznych gminy Marcinowice z innymi dokumentami strategicznymi i programami operacyjnymi.

SR gminy Marcinowice na lata 2016-2023	SR Powiatu Świdnickiego na lata 2014-2020	Strategia ZIT AW	SR WD 2020	RPO WD na lata 2014- 2020	PROW 2014-2020
Cel strategiczny 1. Zrównoważony rozwój poprzez poprawę stanu infrastruktury społecznej, technicznej i środowiskowej	Cel strategiczny 1 wysoka jakość życia mieszkańców	Priorytet 2. Atrakcyjne środowisko zamieszkania i pracy Priorytet 3. Sprawna i efektywna infrastruktura	Cel 2. Zrównoważony transport i poprawa dostępności transportowej. Cel 4. Ochrona środowiska naturalnego, efektywne wykorzystanie zasobów oraz dostosowanie do zmian klimatu i poprawa poziomu bezpieczeństwa.	Cel główny: Wzrost konkurencyjności Dolnego Śląska zapewniający poprawę poziomu życia jego mieszkańców przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju	Cel szczegółowy 6B Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich
Priorytet 1. Dynamizacja infrastruktury społecznej	Cel szczegółowy 1.1 wysoki standard infrastruktury w powiecie	Działanie 2.4. Wsparcie rewitalizacji fizycznej i gospodarczej ubogich społeczności miejskich i wiejskich Działanie 2.8. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną. Działanie 4.1. Pobudzanie aktywności zawodowej. Działanie 4.3. Promowanie włączenia społecznego.	Priorytet 2.1.5. poprawa warunków życia na obszarach wiejskich Priorytet 7.1.9 zapewnienie równego dostępu do usług związanych z korzystaniem zasobów	Cel szczegółowy: Zapewnienie infrastruktury dla spójności społecznej i poprawy jakości życia, w szczególności ubogich społeczności Cel szczegółowy: Modernizacja i wzmocnienie infrastruktury edukacyjnej Cel szczegółowy: Podniesienie jakości i dostępności edukacji	Działanie: Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich
Priorytet 2. Dynamizacja infrastruktury transportowej	Cel szczegółowy 1.1 wysoki standard infrastruktury w powiecie	Działanie 2.1. Przeciwdziałanie niskiej emisji w Agglomeracji Wałbrzyskiej Działanie 3.1.	Priorytet 1.1.3 Rozwój energooszczędnych i niskoemisyjnych form transportu Priorytet 1.1.7.	Cel szczegółowy: Poprawa dostępności transportowej regionu oraz jakości i standardów transportu na Dolnym Śląsku	Działanie: Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich

		Zapewnienie szybkiego bezpośredniego połączenia Aglomeracji Wałbrzyskiej z jej otoczeniem	Wzrost nakładów na odtworzenie połączeń kolejowych oraz remonty i modernizację infrastruktury kolejowej (w tym dworców) ze szczególnym uwzględnieniem turystycznych obszarów Dolnego Śląska		
Priorytet 3. Dynamizacja infrastruktury środowiska		Działanie 2.2. Poprawa efektywności energetycznej budynków publicznych i zasobów mieszkaniowych Działanie 2.9. Poprawa stanu infrastruktury środowiska	Priorytet 1.1.11. Wprowadzenie energooszczędnych rozwiązań (transport, budownictwo) oraz wspieranie gospodarki przyjaznej środowisku.	Cel szczegółowy: Poprawa stanu środowiska oraz zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych	Działanie: Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich
Priorytet 4. Rozwój technologii informacyjno-komunikacyjnych		Priorytet 2 Działanie 2.1. E-usługi publiczne	Cel 5 Zwiększenie dostępności technologii komunikacyjno-informacyjnych		
Cel strategiczny 2 Wykorzystanie potencjału gminy w procesie rozwoju gospodarczego	Cel strategiczny 2 Aktywna, zintegrowana, bogata kapitałem społecznym wspólnota samorządowa Cel strategiczny 3 Znacząca pozycja powiatu w regionie	Priorytet 1. Dynamiczna gospodarka i innowacyjna przedsiębiorczość Priorytet 4. Aktywna społeczność	Cel 1. Rozwój gospodarki opartej na wiedzy Cel 3. Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw zwłaszcza MŚP Cel 6. Wzrost zatrudnienia i mobilności pracowników	Cel główny: Wzrost konkurencyjności Dolnego Śląska zapewniający poprawę poziomu życia jego mieszkańców przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju	Cel szczegółowy: 2A. Poprawa wyników gospodarczych wszystkich gospodarstw rolnych i ułatwianie restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw rolnych, szczególnie z myślą o zwiększeniu uczestnictwa w rynku i zorientowania na rynek oraz zróżnicowania produkcji rolnej Cel szczegółowy: 2B. Ułatwianie wejścia do sektora

					rolnictwa rolnikom posiadającym odpowiednie umiejętności, a w szczególności wymiany pokoleń Cel szczegółowy: 6A. Ułatwianie różnicowania działalności, zakładania i rozwoju małych przedsiębiorstw i tworzenia miejsc pracy
Priorytet 1. Wzmocnienie funkcji turystycznej, kulturalnej i rekreacyjnej.	Cel szczegółowy 2.3 Zintegrowana społecznie samorządowa wspólnota powiatu	Działanie 1.1. Tworzenie atrakcyjnych warunków inwestowania oraz inkubacja firm innowacyjnych Działanie 4.1. Pobudzanie aktywności zawodowej.	Priorytet 4.1.3. Rozwój produktów turystycznych i rozbudowa infrastruktury turystycznej regionu, m.in. dla pobudzania popytu na usługi turystycznorekreacyjne Priorytet 8.1.3. Rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności	Cel szczegółowy: Wzrost konkurencyjności i rozwój gospodarki regionu w oparciu o badania i rozwój, innowacje oraz nowe rozwiązania dla przedsiębiorstw	Działanie: Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej Działanie: Inwestycje w środki trwałe
Priorytet 2. Pobudzenie gospodarcze przedsiębiorstw i ludności.	Cel szczegółowy 2.2 Dobre warunki dla rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności gospodarczych Cel szczegółowy 2.2 Dobre warunki dla rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności gospodarczych Cel szczegółowy 3.1 Atrakcyjny wizerunek powiatu w regionie jako miejsca do inwestowania	Działanie 4.1. Pobudzanie aktywności zawodowej Działanie 1.1. Tworzenie atrakcyjnych warunków inwestowania oraz inkubacja firm innowacyjnych Działanie 4.1. Pobudzanie aktywności zawodowej.	Priorytet 6.1.15 Rozwój regionalnej infrastruktury telekomunikacyjnej oraz jej włączenie w sieci europejskie Priorytet 8.1.2. Rozwój gospodarczy oparty o współpracę w ramach klastrów Priorytet 8.1.8. Odbudowa części tradycyjnych branż lokalnego przemysłu. Priorytet 8.1.1. Intensyfikacja relacji gospodarka-nauka-samorząd	Wzrost konkurencyjności i rozwój gospodarki regionu w oparciu o badania i rozwój, innowacje oraz nowe rozwiązania dla przedsiębiorstw. Cel szczegółowy: Wzrost konkurencyjności i rozwój gospodarki regionu w oparciu o badania i rozwój, innowacje oraz nowe rozwiązania dla przedsiębiorstw Cel szczegółowy: Wzrost zatrudnienia i mobilności pracowników	Działanie: Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej Działanie: Inwestycje w środki trwałe. Działanie: Tworzenie grup i organizacji producentów. Działanie: Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej Działanie: Inwestycje w środki trwałe. Działanie: Tworzenie grup i organizacji producentów Działanie: Transfer wiedzy i działalność informacyjna

			Priorytet 8.1.3. Rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności		
Priorytet 3. Promocja gospodarcza gminy.	Cel szczegółowy 2.2 Dobre warunki dla rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności gospodarczych Cel szczegółowy 2.3 Zintegrowana społecznie samorządowa wspólnota powiatu Cel szczegółowy 3.1 Atrakcyjny wizerunek powiatu w regionie jako miejsca do inwestowania	Działanie 1.1. Tworzenie atrakcyjnych warunków inwestowania oraz inkubacja firm innowacyjnych	Priorytet 7.1.11 Efektywne zarządzanie regionem poprzez mechanizmy współpracy i partnerstwa	Cel szczegółowy: Wzrost konkurencyjności i rozwój gospodarki regionu w oparciu o badania i rozwój, innowacje oraz nowe rozwiązania dla przedsiębiorstw	Działanie: Transfer wiedzy i działalność informacyjna Działanie: Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych
Priorytet 4. Współpraca w ramach partnerstw.			Cel 5 Zwiększenie dostępności technologii komunikacyjno-informacyjnych		
Cel strategiczny 3. Podniesienie poziomu życia mieszkańców.	Cel strategiczny 1 Wysoka jakość życia mieszkańców Cel strategiczny 2 Aktywna, zintegrowana, bogata kapitałem społecznym wspólnota samorządowa	Priorytet 2. Atrakcyjne środowisko zamieszkania i pracy	Cel 7. Włączenie społeczne, podnoszenie poziomu i jakości życia. Cel 8. Podniesienie poziomu edukacji, kształcenie ustawiczne	Cel główny: Wzrost konkurencyjności Dolnego Śląska zapewniający poprawę poziomu życia jego mieszkańców przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju	Cel szczegółowy: 1C. Promowanie uczenia się przez całe życie oraz szkolenie zawodowe w sektorze rolnym i leśnym Cel szczegółowy: 2B. Ułatwianie wejścia do sektora rolnictwa rolnikom posiadającym odpowiednie umiejętności, a w szczególności wymiany pokoleń Cel szczegółowy: 6A. Ułatwianie różnicowania

					działalności, zakładania i rozwoju małych przedsiębiorstw i tworzenia miejsc pracy
Priorytet 1. Stworzenie godnych warunków życia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	Cel szczegółowy 1.2 Wysoka jakość usług oferowanych przez powiat Cel szczegółowy 2.3 Zintegrowana społecznie samorządowa wspólnota powiatu	Działanie 2.4. Wsparcie rewitalizacji fizycznej i gospodarczej ubogich społeczności miejskich i wiejskich Działanie 2.8. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną Działanie 4.3. Promowanie włączenia społecznego.	Priorytet 5.1.2. Stworzenie regionalnego systemu ochrony zdrowia, zorientowanego na długookresowe trendy demograficzno-epidemiologiczne, zgodnego ze standardami prawnymi i funkcjonalnymi Priorytet 6.1.10. Stworzenie warunków i wzbogacanie oferty uczestnictwa w kulturze. Priorytet 7.1.8. Wsparcie seniorów zagrożonych wykluczeniem społecznym Priorytet 7.1.9. Zapewnienie równego dostępu do usług związanych z korzystaniem z zasobów	Cel szczegółowy: Włączenie społeczne, podnoszenie poziomu i jakości życia	Działanie: Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich

Priorytet 2. Skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych.	Cel szczegółowy 1.2 Wysoka jakość usług oferowanych przez powiat Cel szczegółowy 2.1 Aktywna i innowacyjna społeczność lokalna Cel szczegółowy 2.2 Dobre warunki dla rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności gospodarczych	Działanie 4.1. Pobudzanie aktywności zawodowej. Działanie 4.3. Promowanie włączenia społecznego	Priorytet 7.1.5. Wsparcie dla promocji rodzin wielodzietnych Priorytet 7.1.6. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu Priorytet 7.1.7. Wykorzystanie potencjału osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.	Cel szczegółowy: Włączenie społeczne, podnoszenie poziomu i jakości życia Cel szczegółowy: Włączenie społeczne, podnoszenie poziomu i jakości życia Cel szczegółowy: Wzrost zatrudnienia i mobilności pracowników	Działanie: Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich Działanie: Transfer wiedzy i działalność informacyjna Działanie: Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich. Działanie: Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem rolnym i usługi z zakresu zastępstw
Priorytet 3. Utrzymanie wysokiego poziomu kształcenia dzieci i młodzieży.	Cel szczegółowy 1.2 Wysoka jakość usług oferowanych przez powiat Cel szczegółowy 2.1 Aktywna i innowacyjna społeczność lokalna	Działanie 2.5 Poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie Działanie 4.2 Poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie	Priorytet 6.1.1. Poprawa efektywności kształcenia na każdym poziomie i etapie życia Priorytet 6.1.2. Dostosowanie oferty edukacyjnej do wymagań gospodarki i rynku pracy	Cel szczegółowy: Podniesienie jakości i dostępności edukacji	Działanie: Transfer wiedzy i działalność informacyjna Działanie: Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich.
Priorytet 4. Profilaktyka zdrowotna	Cel szczegółowy 1.2 Wysoka jakość usług oferowanych przez powiat	Działanie 2.8. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną. Działanie 4.3. Promowanie włączenia społecznego	Priorytet 5.1.1. Poprawa dostępności oraz podniesienie jakości udzielania świadczeń leczniczych Priorytet 5.1.3. Budowa systemu nowoczesnej diagnostyki dla mieszkańców regionu z	Cel szczegółowy: Zapewnienie infrastruktury dla spójności społecznej i poprawy jakości życia, w szczególności ubogich społeczności	Działanie: Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich.

			określeniem standardów dostępności przestrzennej		
Priorytet 5. Wzmocnienie i wsparcie inicjatyw lokalnej społeczności.	Cel szczegółowy 2.1 Aktywna i innowacyjna społeczność lokalna	Działanie 4.3. Promowanie włączenia społecznego	Priorytet 7.1.2. Rozwój kapitału społecznego i obywatelskiego	Cel szczegółowy: Włączenie społeczne, podnoszenie poziomu i jakości życia	Działanie: Transfer wiedzy i działalność informacyjna Działanie: Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich.

V. System wdrażania, monitorowania i ewaluacji Strategii Rozwoju gminy Marcinowice na lata 2016-2023.

1. System Wdrażania

Strategia Rozwoju gminy Marcinowice na lata 2016-2023 nie ogranicza się w swych założeniach wyłącznie do zadań leżących w kompetencjach ustawowych gminy, ale angażuje i inicjuje działania realizowane w szerokich partnerstwach. Znajduje to wyraz w kierunkach interwencji zawartych w Strategii, dla których jednostkami realizującymi są zarówno Urząd Gminy Marcinowice, jak również podmioty prywatne i pozarządowe, instytucje publiczne. Takie podejście do rozwoju wspólnoty lokalnej jest spójne z nowym paradygmatem polityki regionalnej kraju, realizowanym przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju. Ze względu na wielopoziomowy charakter zarządzania Strategią Rozwoju gminy Marcinowice na lata 2016-2023, podstawową zasadą, określającą sposób postępowania w trakcie jej wdrażania, jest zasada partnerstwa. Jest ona rozumiana, jako otwarta i aktywna współpraca równoprawnie traktowanych podmiotów, reprezentujących różnorodne środowiska oraz instytucje realizujące i wspierające realizację działań na rzecz rozwoju gminy. Współpraca i partnerstwo na rzecz realizacji Strategii są warunkami koniecznymi powodzenia w jej realizacji.

2. System monitorowania i ewaluacji

Podstawą skutecznego wdrażania działań służących osiągnięciu celów Strategii Rozwoju gminy Marcinowice na lata 2016-2023 jest dysponowanie wiedzą na temat postępów osiąganych w zakresie wdrażanych kierunków interwencji oraz zdolność do reagowania na pojawiające się różnice pomiędzy przyjętymi założeniami, a uzyskiwanymi efektami realizacji kluczowych zadań. Monitoring i ewaluacja są koniecznymi elementami procesu planowania strategicznego. Gromadzenie danych, ich analiza i interpretacja pozwalają ocenić stopień realizacji Strategii oraz wprowadzić ewentualne zmiany i korekty. Dlatego też Strategia nie będzie stanowić dokumentu zamkniętego. Efekty i poziom oddziaływania realizowanych celów strategicznych będą oceniane na podstawie monitoringu, procesu systematycznego zbierania i analizowania ilościowych i jakościowych informacji, zapewniających sprawne zarządzanie programami i projektami rozwojowymi. Na podstawie

wskaźników osiągnięć, w oparciu o przekazywane w ramach systemu monitorowania informacje, oceniany będzie postęp realizacji strategii oraz skuteczność wdrażanych projektów. Za monitorowanie przebiegu i sposobu realizacji działań wskazanych w programach i projektach rozwojowych wyznaczonych w Strategii, odpowiedzialne będą poszczególne referaty urzędu oraz jednostki organizacyjne gminy, zajmujące się w określonych obszarach wdrażaniem strategii. Zarządzeniem Wójta Gminy Marcinowice zostanie powołany zespół zadaniowy ds. realizacji Strategii Rozwoju Gminy Marcinowice na lata 2016-2023. Realizacja strategii monitorowana będzie w następujący sposób:

- Raz do roku każdy referat urzędu lub jednostka organizacyjna złoży sprawozdanie z wykonania Strategii w ramach wykonywanych zadań. Zespół zadaniowy ds. realizacji strategii dokona analizy sprawozdań i, w razie potrzeby, wskaże obszary, w których należy intensyfikować działania zmierzające do realizacji poszczególnych celów operacyjnych.
- Sprawozdawczość z monitoringu oraz aktualizacja Strategii Rozwoju Gminy Marcinowice na lata 2016-2023 dokonywane będą **w okresach dwuletnich – stan na koniec roku kalendarzowego**. Władze samorządowe gminy Marcinowice dokonują okresowej oceny stopnia realizacji kierunków interwencji Strategii w oparciu o raporty sporządzone przez zespół zadaniowy ds. realizacji strategii. W trakcie okresu realizacji Strategii mogą pojawić się liczne zmiany we wszystkich sferach ujętych w diagnozie gminy. Zmiany te spowodowane będą zarówno stopniową realizacją celów zawartych w strategii, jak też wywołane będą niezależnymi czynnikami zewnętrznymi. W związku z powyższym konieczna może się okazać aktualizacja Strategii. Ocena potrzeby i zakresu aktualizacji należeć będzie do zespołu ds. realizacji Strategii Rozwoju Gminy Marcinowice na lata 2016-2023. Jeżeli zespół uzna, że następuje konieczność wprowadzenia zmian, podejmie działania mające na celu aktualizację Strategii.

Po zakończeniu okresu realizacji Strategii zespołu ds. realizacji strategii dokona oceny realizacji strategii pod kątem jej efektywności, skuteczności, wpływu i trwałości oraz stopnia osiągnięcia założonych celów. Wyniki i rekomendacje przeprowadzonych ewaluacji będą stanowić źródło informacji i dobrych praktyk dla wyznaczania strategicznych kierunków rozwoju gminy w kolejnym okresie programowania.

